

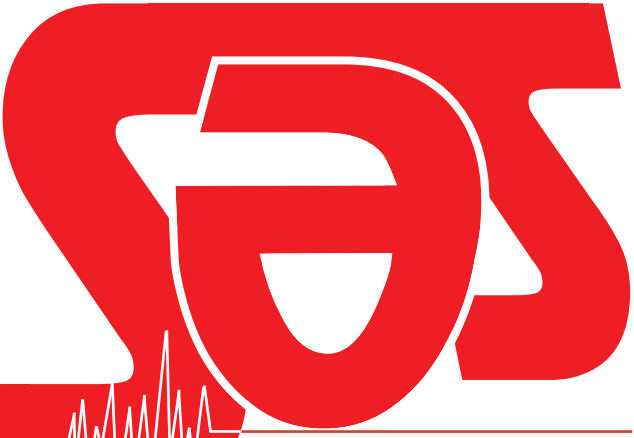
QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

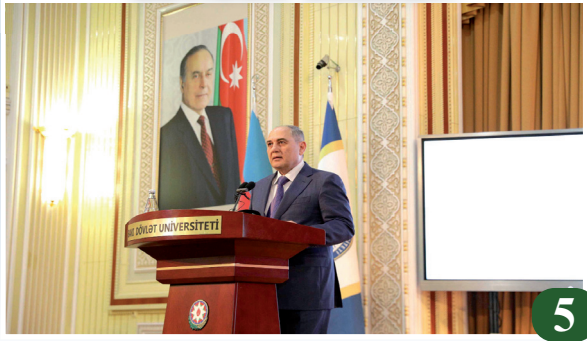

№ 076 (7244)

6 may 2025-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

"Ulu Öndər Heydər Əliyevin
siyasi irsi: qüdrətli
dövlətin əsasları"

5

Azərbaycan-Rusiya: münasibətlərdə qarşılıqlı etimad

2

İrəvanın geopolitik fiaskosu

14

Milli mətbuat 150: əsr
yarımlıq tarixin 70 ili

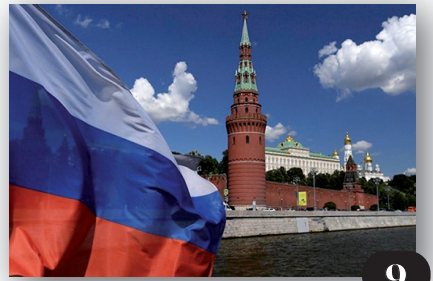
10

Uşaqların işlə(dil)məsi:
cinayət, yoxsa fədakarlıq?

11

Rusiyanın qaranlıq dairələri
yenidən iş başında

9

Allah
dırnaq
verdi, biz
onu caynağa
çevirdik...

6

İnsan
satan
adamlar:
təhlükə
artır

15

Azərbaycan-Rusiya: münasibətlərdə qarşılıqlı etimad

Prezident İlham Əliyev: "Azərbaycanın pravoslav icması dövlətlərarası münasibətlərin mühüm amilidir"

“Çox şadiq ki, rus icmasının nümayəndələri olaraq pravoslav icması ölkəmizin inkişafında, onun suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün təmin olunmasında fəal iştirak edir, bütövlükdə Azərbaycanda yaşayan çoxsaylı xalqların bütün digər nümayəndələri ilə birlikdə ölkəmizin ümumi inkişafına böyük töhfə verir.” Bu fikirləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva mayın 3-də Moskvanın və Bütün Rusiyanın Patriarxı Kirill ilə görüşərkən dövlət başçımız bildirib. Bu Rusiyanın Patriarxı Kirillin Azərbaycana birinci dəfə deyil. “Mehribanla bizim Sizinlə əvvəlki görüşlərimizlə bağlı çox yaxşı xatirələrimiz var”, - deyər Azərbaycan Prezidenti bildirib: “Sizin ötən səfərinizdən artıq altı il keçib və əlbəttə, bu vaxt ərzində həm dünyada, həm ölkəmizdə, həm də regionda öyrəşdiyimiz stereotipləri tamamilə dəyişən hadisələr baş verib”.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilən siyasi kurs, bütün sahələrdə olduğu kimi, multikultural mühitin möhkəmlənməsi, o cümlədən, tolerantlıq ənənələrinin güclənməsinə də töhfələrini verməkdədir. Azərbaycanın bugünkü inkişafı dünyaya eləcə də öz qonşularına açıq olmaqla milli maraqlarını qorumağın nümunəsidir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirdiyi kimi, “Yüz illər boyu burada məskunlaşıb yaşayan hər kəs üçün doğma Vətən olan Azərbaycanda bu

gün də müxtəlif etnik qrupların və etiqadların nümayəndələri sülh, əmin-amanlıq, qarşılıqlı hörmət və etimad şəraitində yaşayırlar. Ölkəmizdə xalqlararası dostluğun və dinlərarası harmoniyanın qorunması, yüksək birgəyaşayış mədəniyyətinin və demokratik ictimai-mənəvi dəyərlərin təşviqi, global miqyasda sivilizasiyalararası dialoqun təbliği mütərəqqi milli-tarixi ənənəyə əsaslanan dövlət siyasətimizin başlıca istiqamətlərindən biridir. Dünyada multikulturalizmin ünvanlarından biri kimi tanınan müasir Azərbaycan Respublikasında bütün etnik və dini azlıqlara, o cümlədən xristian icmasına öz milli-mənəvi dəyərlərindən lazımcına faydalanmaq, adət-ənənələrini, dil və mədəniyyətini yaşatmaq üçün geniş imkanlar yaradılmışdır”.

Rusiya ilə olan ələqələrin davamlılığının göstəricisidir ki, son illərdə Lomonosov

adına MDU-nun və Seçenov adına Tibb Universitetinin filialları ölkəmizdə fəaliyyətədir. Məktəblərdə rus dilinin öyrənilməsi tam həcmdə saxlanılıb və 300-dən çox məktəb fəaliyyət göstərir. Paytaxtda Azərbaycan Dövlət Rus Dram Teatrı və Slavyan Universiteti fəaliyyətdədir. Rusiyanın aparıcı ali məktəblərinin Azərbaycanda filialları açılıb. Azərbaycanda ali məktəblərin rus bölməsində 15 mindən çox tələbə təhsil alır və rus dilində təhsilə maraq artır. Hər iki dövlətin liderlərinin imzaladığı Bəyannamə tərəflər arasında bir çox sahələrdə əməkdaşlığın daha da möhkəmlənməsinə təkan verir.

**“AZƏRBAYCANDA
KONFESSİYALARARASI VƏ
MİLLƏTLƏRARASI SÜLH VƏ
ANLAŞMA, QARŞILIQLI DƏSTƏK
HÖKM SÜRÜR”**

Bütün xalqların, bütün səmavi dinlərə tapınanların azad yaşadığı bir dövlət olan Azərbaycan dünyanın multikulturalizm, tolerantlıq, dözümlülük mərkəzi kimi tanınır. Hazırda, Azərbaycanda onlarla milli azlığın nümayəndəsi - ukrayn, tat, kürd, belorus, talış, yəhudi, türk, alman, ləzgi, tatar, avar, gürcü, saxur, udin və s. yaşayır. Onlar öz dillərindən istifadə edir, maddi-mənəvi mədəniyyətlərini qoruyub saxlayır, özlərinin milli-mədəni birliklərini, assosiasiyalarını və ittifaqlarını yaradırlar. Belə təşkilatlardan Talış Mədəni Mərkəzi, Kürd Mədəni Mərkəzi (Ronai), Ləzgi Mədəni Mərkəzi (Samur), Ləzgilərin Mifologiyasını Öyrənən Mərkəz, “Saxur” Mədəni Mərkəzi, Şeyx Şamil adına Avar Cəmiyyəti, Udinlərin “Orayın” Mədəni Mərkəzi, tatların “Azəri” Mərkəzi, Buduq Mədəni Mərkəzi, Azərbaycan Slavyanlarının Mədəni Mərkəzi, Xınalıq Mədəni Mərkəzi, Azərbaycan Tatlarının İcması, Azərbaycan Gürcülərinin Cəmiyyəti, Azərbaycan Ukraynalılarının Cəmiyyəti, Azərbaycan Avropa Yəhudilərinin İcması, Almanların Milli - Mədəni Cəmiyyəti və s. göstərmək olar. Bütün xalqların nümayəndələri öz ayinlərini, milli bayramlarını sərbəst şəkildə yerinə yetirirlər. Azərbaycan dünya miqyasında dinlərarası, millətlərarası münasibətlərin qurulmasında artıq nümunəvi ölkə kimi tanınır. Ölkəmizdə abadlaşdırılmış Pravoslav Dini-Mədəni Mərkəzi, Katolik məbədi, İmamzadə kompleksi Azərbaycanda olan mühitin təzahürüdür. Bütün bunlarla yanaşı, Rus Pravoslav Baş Kafedral Kilsəsi, “Xilaskar” Yevangelik-lüteran kilsəsi, Gəncədəki Aleksandr Nevski Rus Pravoslav Kilsəsi dövlət tərəfindən təmir olunub, Bakı və Azərbaycan Yeparxiyasının Pravoslav Dini-Mədəniyyət Mərkəzi inşa edilib. Bundan əlavə Bakıdakı Pravoslav kilsələrinin təmiri, Bakıdakı Müqəddəs Məryəm kilsəsinin inşası Heydər Əliyev Fondunun “Tolerantlığın ünvanı - Azərbaycan” layihəsi çərçivəsində reallaşdırılıb. “Əlbəttə, Azərbaycanın pravoslav icması dövlətlərarası münasibətlərin mühüm amilidir. Əminəm ki, bizim hamımız kimi, onlar da Sizin gələcənizə çox sevinəcəklər. Sizinlə bu məsələ ətrafında fikir mübadiləsi apardığımız kimi, Azərbaycanda konfessiyalararası və millətlərarası sülh və anlaşma, qarşılıqlı dəstək hökm sürür”, - deyər Azərbaycan Prezidenti bildirib. Dövlət başçımız onu da

diqqətə çəkib ki, bu, ölkələrimizin dayanıqlı inkişafının mühüm amilidir. Çünki əks halda, heç bir inkişafdan söhbət gedə bilməz: “Sizinlə görüşmək, ünsiyyətdə olmaq bizim üçün həmişə xoşdur. Sizi Azərbaycanda səmimi-qəlbdən bir daha salamlayıram.

Ardı Səh. 3

Azərbaycan-Rusiya: münasibətlərdə qarşılıqlı etimad

Əvvəli-Səh-2

Azərbaycan Sizin üçün yad ölkə deyil. Biz Sizin uzun illər ərzində Azərbaycan xalqının böyük dostu olduğunuzu bilirik. Siz həmişə sözdə və əməldə bizə hörmət göstərmisiniz və əminəm ki, bu müsbət dinamika gələcəkdə də qorunub saxlanılacaq”.

PATRIARX KIRILL: “SİZİN MÜBARƏK ÖLKƏNİZƏ, SANKİ BURAYA HƏMİŞƏ QANADLANIB UÇURSAN”

Moskvanın və Bütün Rusiyanın Patriarxı Kirill “Hansısa ölkəyə gələndə, hətta dialoqa girəndə, dövlət başçıları ilə ünsiyyətdə olanda belə, özünü heç də həmişə rahat hiss etməsən. Çünki elə məsələlər var ki, bəlkə də danışmaq və xatırlamaq da istəmirsiniz. O ki qaldı, Sizin mübarək ölkənizə, sanki buraya həmişə qanadlanıb uçursan”, - deyə diqqətə çatdırıb.

Azərbaycan dünyanın bir çox ölkələri ilə yanaşı, Rusiya ilə də əlaqələri daim diqqətdə saxlayır. Azərbaycan və Rusiya arasında müxtəlif sahələri əhatə edən müqavilələr, sazişlər imzalanıb. Bu münasibətlər bu gün yeni müstəvidədir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinlə mütəmadi olaraq keçirdiyi görüşlər, ikitərəfli və beynəlxalq gündəmdə olan

əsas mövzularla bağlı müzakirələr bu əlaqələrin genişlənməsinə gətirib çıxarır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dəfələrlə vurğulayıb ki, ictimai-siyasi və humanitar sahələrdə Rusiya ilə Azərbaycan arasında siyasi dialoq, fəal parlamentlararası və regionlararası əməkdaşlıq tənzimlənib. Ticari-iqtisadi, investisiya, elmi-texniki və humanitar əlaqələr, vətəndaş cəmiyyəti təsisatları arasında kontaktlar genişlənir. Dövlətimizin başçısının Rusiyaya ardıcıl rəsmi səfərləri Azərbaycanın şimal qonşumuzla dostluq və tərəfdaşlıq əlaqələrinin inkişafına verdiyi önəmi təsdiqləyir. 2022-ci il fevralın 22-də Moskvada Azərbaycan və Rusiya prezidentləri tərəfindən imzalanan “Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında” Bəyannamə xalqlarımız arasında tarixi dostluq və mehriban qonşuluq ənənələrinə, dərin mədəni və humanitar əlaqələrə əsaslanaraq, dövlətlərarası münasibətlərimizi keyfiyyətcə yeni - müttəfiqlik səviyyəsinə qaldırıb. Bəyannamə dövlətlərarası münasibətləri müttəfiqlik səviyyəsinə çıxarıb. Sənəd tərəflər arasında bir çox sahələrdə, o cümlədən hərbi-siyasi sahədə yeni əməkdaşlığın daha da möhkəmlənməsinə təkan verir. Bu sənəd postsovet məkanında təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar yaradır.

“BİZ ƏNƏNƏVİ OLARAQ BİR-BİRİMİZƏ BÖYÜK RƏĞBƏT, HÖRMƏT, QARŞILIQLI DƏSTƏK GÖSTƏRİRİK”

Bu gün sevindirici haldır ki, müasir Rusiya-Azərbaycan münasibətləri dostluq, qarşılıqlı anlaşma, qarşılıqlı dəstək və məqsədyönlülük kimi möhkəm təmələ əsaslanır. Ölkələrimiz arasında əlaqələrin sürətli inkişafının qarşısındakı dövrə də uğurla davam etdirilməsi və daha da genişləndirilməsi məqsədilə bu ilin yanvarında “Azərbaycan-Rusiya əməkdaşlığının inkişafının əsas istiqamətləri üzrə 2024-2026-cı illər üçün Yol Xəritəsi” imzalanıb. “Əgər Rusiya-Azərbaycan münasibətlərindən danışırıqsa, mənə elə gəlir ki, indi hər şey çox yaxşı inkişaf edir. Tanrı qismət ələsin ki, bu, belə də davam etsin. Moskvadan yola düşərkən Vladimir Vladimiroviçlə görüşmək imkanım oldu. O da Sizin haqqınızda çox səmimi şəkildə yaxşı, düzgün sözlər dedi. Məndən xahiş etdi ki, 80 illik yubileyə dəvəti çatdırım və Siz bu mühüm tarixi qeyd etmək üçün Moskvaya səfər edə bilərsiniz. Bizim Prezidentimiz də siyasi jest naminə öz əqidəsini dəyişməyə meyilli deyil. O, ya susacaq, ya da düşündüyünü açıq şəkildə deyəcək. Vladimir Vladimiroviçlə ünsiyyət təcrübəsi olan biri kimi deməliyəm ki, onun sözlərində belə səmimi rəğbət və belə açıqlıq hiss etdim, buna şahidlik edə bilərəm. Ona

görə də ümid edirik ki, Siz bu əlamətdar tarixlə - dəhşətli düşmən üzərində Qələbənin 80 illiyi ilə əlaqədar Moskvaya səfər edə biləcəksiniz”, - deyə Patriarx Kirill bildirib. Sonra Moskvanın və Bütün Rusiyanın Patriarxı Kirill Rus Pravoslav kilsəsinin I dərəcəli “Müqəddəs Knyaginya Olqa” ordenini Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti və Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevaya təqdim edib.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın birinci xanımı bu ordenə cəmiyyətdə ənənəvi dəyərlərin qorunub saxlanmasına, mədəniyyətlərə və dinlərarası dialoqun inkişafına verdiyi töhfələrə görə Moskvanın və Bütün Rusiyanın Patriarxı Kirillin fərmanına əsasən layiq görülüb.

Təbii ki, Rusiya və Azərbaycanı möhkəm dostluq və əməkdaşlıq ənənələri bir-birinə bağlayır. Dövlətlərin münasibətləri qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır, mehriban qonşuluq və bir-birinin marağına hörmət prinsiplərinə əsaslanır. “Xalqlarımız arasında münasibətlərə gəldikdə, məhz bu məsələdə hər şey sabitdir. Biz ənənəvi olaraq bir-birimizə böyük rəğbət, hörmət, qarşılıqlı dəstək göstəririk və şadam ki, xalqlarımız arasında möhkəm əlaqələr dövlətlərarası münasibətlərin bu cür bünövrəsini təşkil edir”, - deyə Prezident bildirib.

Zümrüd BAYRAMOVA

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva və qızı Leyla Əliyeva mayın 5-də ölkəmizdə səfərdə olan Mərakeş Krallığının xanım Şahzadəsi Lalla Hasnaa ilə görüşüblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, söhbət zamanı müxtəlif sahələrdə ikitərəfli əlaqələrin inkişafından məmnunluq ifadə edilib, Azərbaycan və Mərakeş arasında tarixi, mədəni və dini yaxınlığa əsaslanan səmimi

dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin mövcud olduğu vurğulanıb. Ölkələrimizin beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən BMT və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində uğurlu əməkdaşlığı qeyd edilib.

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Mərakeşin xanım Şahzadəsi Lalla Hasnaa ilə görüşüb

Görüşdə digər istiqamətlərlə yanaşı, humanitar və mədəni sahələrdə münasibətlərin genişləndirilməsi üçün böyük potensialın olduğu bildirilib. Bu xüsusda, Azərbaycan Mədəniyyət Günlərinin Mərakeşdə, Mərakeş Mədəniyyət Günlərinin isə ölkəmizdə keçirilməsi məmnunluqla xatırlanıb, həmin tədbirlərin xalqlarımızın zəngin mədəniyyəti ilə qarşılıqlı şəkildə yaxından tanış olmasına geniş imkan yaratdığı qeyd edilib.

Azərbaycanın mənzil-qərargahı Mərakeşdə yerləşən ICESCO ilə əməkdaşlığına toxunulub, bu il Bakıda ICESCO-nun ölkəmizdə regional ofisinin yaradıldığı vurğulanıb. Ölkəmizin İslam həmrəyliyinə güc

ləndirilməsi, müsəlman dövlətləri arasında təhsil, elm və mədəniyyət sahələrində əməkdaşlığın inkişafına xüsusi əhəmiyyət verdiyi qeyd olunub.

Söhbət zamanı Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın Mərakeşə səfəri və bu çərçivədə keçirilmiş görüşlər xatırlanıb. Həmin görüşlərdə Heydər Əliyev Fondunun sosial sahədə fəaliyyəti, uşaqlara qayğı ilə bağlı məsələlərin müzakirə edildiyi vurğulanıb. Xanım Şahzadə Lalla Hasnaanın ölkəmizə səfərinin onun Azərbaycanla daha yaxından tanış olması baxımından yaxşı imkan yaradacağına və əlaqələrimizin inkişafına töhfə verəcəyinə ümidvarlıq ifadə olunub.

“Bu bəlalı dövrü ibrətli tarixə çevirən ölməz milli lider Heydər Əliyev oldu”

“İnsanlar dünyaya eyni tale və yaşam tərzilə gəlmirlər. Sevil-sevilmək üçün doğulmuş insan özü və çevrəsi üçün ən yüksək duyğu-düşüncələrlə yaşayıb-yaradır. Belə adamlar hamıya xoş münasibət göstərir, köməyini heç kəsdən əsirgəmir. Xeyirxah əməlləri onları cəmiyyətdə geniş tanıdır, hörmət və nüfuzu onu daha əziz edir.

Yaxşı əməllərin əks-sədası geri qayıdaraq kamil insanlara mənəvi zənginlik yaradır. Amma dahilər, lider doğulmuşlar yaxın çevrəsi üçün deyil, bütün xalq üçün yaşayır, xalqı üçün faydalı olur. Onların xoş məramları, dərin zəkaları, gördükləri fəvqəl işlər mənsub olduqları xalqın tarixini, taleyini dəyişir, ölkəsini dağıdıcı fəlakətdən xilas edib yüksək inkişafa yönəldir”. Bu sözləri S.A-ya açıqlamasında deputat Rəşad Mahmudov deyib.

O bildirib ki, adı Vətən qədrə əziz, and yeri kimi müqəddəs olan xalqımızın dahi oğlu Heydər Əliyev belə lider idi: “Yaratdığı tarix kimi, tarixə çevrilərək əbədləşən böyük Heydər Əliyev bəşəriyyət üçün yüksək dəyər daşıyan dünya miqyaslı siyasətçi və dövlət xadimi kimi fenomənə çevrildi. Xalqımızın dünyaya təqdim etdiyi mükəmməl insan və qüdrətli lider olan Heydər Əliyev bütün şüurlu fəaliyyətini ölkəmizin yüksəlişinə, Vətənin xoşbəxtliyinə həsr edərək xalqı üçün yaşayıb-yaradaraq yüksək amallar uğrunda mübarizə apardı. Bu mübarizənin qalibi Azərbaycan oldu!

Zaman sürətlə gələcəyə yön alıb, həyat durmadan dəyişir. Yaxın keçmişdə yaşadığımız fəlakət və uğursuzluqlar arxada qaldıqca da əhatəli görünür. Bədnam qonşumuzun ölkəmizə namərd basqısını, törətdiyi faciələri, öz içimizdə yaşıya dönlərlərin xəyanətlərini yada saldıqca düşünürsən: Əgər Heydər Əliyev kimi varlığında mükəmməl bir dövlət idarəçiliyi daşıyan dahi olmasaydı, xalqımız məhv olmaqdan xilas ola bilərdimi? Nə yaxşı ki, xalqımızın Heydər Əliyev kimi müdrik, iradəli, qorxubilməz və cəsarətli lideri var imiş. Heydər Əliyevsiz Azərbaycanın nələr çəkdiyi, hansı müsibətlər yaşadığı onun böyük siyasətdən kənarlaşdığı dövrün fəlakətləri ilə tarixə həkk olunub. Bu, sadəcə, böhran,

dağılma, yoxolma təhlükəsi deyildi, bütöv bir gələcək üçün ibrətə çevriləsi dərslər idi. Bu bəlalı dövrü ibrətli tarixə çevirən isə ölməz milli lider Heydər Əliyev oldu.

Qırmızı imperiyanın törətdiyi 20 Yanvar qırğını, milli varlığımızın qəsdinə durmuş vəhşi erməni toplumunun gerçəkləşdirdiyi Xocalı soyqırımını kimi misilsiz faciələr ona görə baş vermişdi ki, daxili və xarici düşmən qüvvələr Heydər Əliyevi öz xalqından ayrı sala bilmişdilər. Bölgədə erməni ağalığı, torpaqlarımızın ardıcıl işğal olunması, ölkəni bürümüş separatizm alovu, respublikada mövcud olan siyasi, iqtisadi, hərbi böhran, qanunların işləməməsi, vətəndaş itaətsizliyi ona görə yaranmışdı ki, Heydər Əliyev siyasi səhnədə deyildi və müstəqilliyimiz, dövlətimiz yığılırdı. Xalqın baş verənlərdən çıxardığı ən böyük dərs o olmuşdu ki, bu həqiqəti hamılıqla dərk edib öz lideri ilə bütövləşmişdi.

Siyasi hakimiyyətə qayıtmaq üçün xalqın təkiddi tələbinə böyük Heydər Əliyev sevgi və tarixi məsuliyyətlə cavab vermişdi. Tanrının xalqımıza lütfü olan Heydər Əliyev o zaman antimilli qüvvələrə, xarici düşmənlərə qarşı vahid cəbhə yaratmaqla göstərmişdi ki, xalq öz həqiqi lideri ilə bir yerdə olanda əyilməz, basılmaz gücə çevrilir. Unudulmaz Heydər Əliyev pəran-pəran olmuş, min bir ezabla əldə etdiyimiz müstəqilliyimiz təhlükədə olanda ölkəsinə və xalqına sahib çıxmışdı. Qədim dünya tribunu Siseronun əsrləri aşib gələn deyimi: “Mən ya vətənimin azadlığı üçün yaşamalı, ya da onunla birlikdə məhv olmalıyam” – amalı Heydər Əliyevin öz xalqı üçün göstərdiyi misilsiz xidmətlərdə parlaq təcəssümünü tapıb. Çünki xalq sevgisi, Vətən təəssübü çəkmək kimi yüksək dəyərlər Heydər Əliyevin tale yazısı, ilahi qismətiydi. Elə buna görə də Ümummilli liderin xalqına bağışladığı ömür qüdrətli Azərbaycan dövlətinin qurulmasına xidmət etdi. Bu gün qüdrətinə arxalandığımız, varlığı, yenilməzliyi, bütövlüyü bizi xoşbəxt edən sevimli ölkəmiz Ulu öndərdən bizə mirasdır, qurucu liderin dövlətçilik strategiyası isə uğur, nəcət yolumuzdur.

Dünyaya sevmək üçün gələnlərin qisməti həm də sevilmək olur. Tarix, zaman məhz belə ləyaqətli liderlərin çiyində bu günə gəlib çatıb. Planetin dörd tərəfində yaşayan 50 milyonluq xalqımızın milli lideri Heydər Əliyev gerçəkdən dahi idi”.

Söylü Ağazadə

“Böyük Qayıdış: Hədəfləri reallığa çevirən məqsədyönlü strategiya”

Mayın 5-də Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Veteranlar Şurasının və YAP Sumqayıt şəhər təşkilatının birgə təşkilatçılığı ilə “Konstitusiyaya və Suverenlik İli” çərçivəsində “Böyük Qayıdış: Hədəfləri reallığa çevirən məqsədyönlü strategiya” mövzusunda tədbir keçirilib. Əvvəlcə Sumqayıt şəhərində Ulu Öndər Heydər Əliyevin abidəsi ziyarət olunub, abidənin önünə gül dəstələri düzülüb.

YAP Sumqayıt şəhər təşkilatının inzibati binasında keçirilən tədbirdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin, Azərbaycanın ərəzi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Sonra Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan YAP İdarə Heyətinin üzvü, partiyanın Sumqayıt şəhər təşkilatının sədri Ramiz Hüseynov Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqımız qarşısında tarixi xidmətlərindən bəhs edib. O qeyd edib ki, müasir Azərbaycanın inkişaf strategiyasının müəllifi Ümummilli Lider Heydər Əliyevdir: “Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi varisi, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən siyasət nəticəsində Azərbaycan qüdrətli və qalib ölkəyə çevrilib. Uğurlarımızın zirvəsində isə Qarabağ Zəfəri dayanır. Hazırda işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə nəhəng quruculuq işləri həyata keçirilməkdədir”.

Çıxış edən YAP Veteranlar

Şurası sədrinin müavini, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin müavini Sədaqət Qəhrəmanova bildirib ki, Ulu Öndər bütün həyatını Azərbaycan xalqına və dövlətinə həsr edib. Onun fikrincə, Azərbaycanın konstitusiyaya quruluşunun və suverenliyinin bütün ölkə ərəzində tam bərpa olunmasının əsasında da məhz Heydər Əliyev siyasəti dayanır.

YAP Veteranlar Şurasının sədr müavini diqqətə çatdırıb ki, hazırda Azərbaycan tarixinin ən möhtəşəm dövrünü yaşayır. Onun sözlərinə görə, Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmiz qazandığı Zəfər ilə güclü və qüdrətli dövlət olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirib: “Müharibənin başa çatmasından sonra erməni işğalından azad edilmiş ərazilərdə bərpa və quruculuq işlərinin aparılması qarşıda dayanan başlıca vəzifələrdəndir. Bu istiqamətdə məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilir. Artıq Böyük Qayıdış proqramı nəticəsində minlərlə insan doğma yurdlarına qayıdıb.

Bölgənin dirçəldilməsi ümumilikdə ölkəmizin inkişafına və insanların rifah halının daha da yaxşılaşdırılmasına öz töhfəsini verəcək”.

YAP Veteranlar Şurasının üzvü, Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rzayev çıxışında Azərbaycanın inkişafında Ulu Öndər Heydər Əliyevin misilsiz rolundan danışdı. O qeyd edib ki, bu gün Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan qüdrətli dövlətə çevrilib. Böyük Qayıdış proqramı, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən genişmiqyaslı quruculuq işləri də bu reallığı təsdiqləyir. Onun sözlərinə görə, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə quruculuq işləri sistemli şəkildə həyata keçirilir.

Çıxış edən YAP Veteranlar Şurasının üzvü Tahir Quliyev Azərbaycanın inkişaf yolundan, əldə olunan nailiyyətlərdən bəhs edib. O bildirib ki, ölkəmizin inkişafının təməlinə əsaslı Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən müəyyənləşdirilən çoxşaxəli siyasətin Prezident İlham Əliyev tərəfindən məzmun və keyfiyyətə yeni mərhələyə yüksəldilməsi dayanır. “Ərazi bütövlüyü və suverenliyini tam bərpa edən Azərbaycan bu gün heç kəmdən asılı deyil, özü öz taleyinin sahibi olmaqla dünyada söz sahibi dövlətlərdən birinə çevrilib”, - deyərək T.Quliyev vurğulayıb.

Politoloq İlyas Hüseynov da Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanın bu günü və gələcəyi ilə bağlı gördüyü işlərdən bəhs edərək vurğulayıb ki, onun idarəçilik təcrübəsi, siyasi iradəsi, liderlik keyfiyyətləri hər bir çətinliyin öhdəsindən uğurla gəlməsini şərtləndirib: “Bu gün həmin siyasi iradəni Prezident İlham Əliyev nümayiş etdirir. 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsində 30 illik işğala son qoymaq Prezident İlham Əliyevin qətiyyətinin, Azərbaycan Ordusunun gücünün və qüdrətinin nəticəsidir”.

Tədbirdə YAP Sumqayıt şəhər təşkilatının məsləhətçisi, gənc şair Elvin Əlizadənin “Düənə Zəngilana getmişdim, ata” şeiri də səsləndirilib. Sonra tədbir interaktiv formada davam edib, iştirakçıların sualları cavablandırılıb. Tədbir Yeni Azərbaycan Partiyasının Himninin səsləndirilməsi ilə başa çatıb.

“Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi irsi: qüdrətli dövlətin əsasları”

Mayın 5-də Bakı Dövlət Universiteti (BDU) və Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) birgə təşkilatçılığı ilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 102-ci ildönümü və “Konstitusiya və Suverenlik İli”nə həsr olunmuş “Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi irsi: qüdrətli dövlətin əsasları” mövzusunda konfrans keçirilib. Əvvəlcə Ulu Öndər Heydər Əliyevin büstü ziyarət olunub, önünə gül dəstələri düzülüb. Konfrans iştirakçıları BDU-nun Heydər Əliyev muzeyi və Heydər Əliyev lektoriyasını da ziyarət ediblər.

larını qurban vermiş şəhidlərin əziz xatirəsi bir dəqiqlik sükutla yad edilib. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin mənalı ömür yolu və zəngin dövlətçilik irsindən bəhs edən videosüjet nümayiş olunub.

BDU rektoru Elçin Babayev konfransın Azərbaycan Respublikasının Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müəllifi olduğu ilk Konstitusiyasının 30, tariximizə qızıl hərflərlə yazılmış böyük Qələbəmizin 5 illiyi münasibətilə, “Konstitusiya və Suverenlik İli”ndə keçirilməsinin xüsusi rəmzi mənə daşdığını bildirib. Konfrans Ulu Öndər Heydər Əliyevin tükənməyən siyasi irsinin, qüdrətli Azərbaycan dövlətinin qurulması üçün Ümummilli Lider tərəfindən formalaşdırılan əsasların öyrənilməsi və tədqiqi istiqamətində əldə edilən nəticələrin müzakirəsi baxımından xüsusi önəm daşıyır: “Xalqımız hələ ötən əsrin 70-ci illərindən başlayaraq Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanın taleyində yeni mərhələnin başlanğıcını qoyduğunu, müstəqilliyə gedən yolun təməllərini formalaşdırdığını, soy-kökümüzə, milli adət-ənənələrimizə qayıdış prosesinin böyük çətinliklə ilk cığırlarını açdığını çox yaxşı dərk edir və qiymətləndirir. Məhz ötən əsrin 70-ci illərindən başlayaraq Azərbaycan Ulu Öndərin inanılmaz söyləri ilə keçmiş sovetlər birliyinin geridə qalmış respublikasından sənayenin inkişaf etdiyi bir respublikaya çevrildi. İqtisadiyyat, sənaye, elm, təhsil, mədəniyyət sahələrində inanılmaz uğurlara imza atıldı. Sonralar - SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin birinci müavini vəzifəsində çalışdığı illərdə də Ulu Öndər bu vəzifənin ona verdiyi imkanları doğma xalqının rifahı və tərəqqisinə yönəltdi. Ölkəmiz parçalanmaq, bölünmək təhlükəsi ilə üzləşdiyi illərdə Ulu Öndər Heydər Əliyev xalqımızın yenidən nicatı oldu. Xalqın tələbi ilə yenidən və bu dəfə daha böyük əzm və

inamla Azərbaycana rəhbərliyə qayıdaraq, xilaskarlıq missiyasını davam etdirdi. Ulu Öndər tərəfindən tez bir zamanda qüdrətli Azərbaycan dövlətinin inkişaf strategiyası müəyyən edildi. Bu strategiyanın siyasi, iqtisadi, hərbi, sosial sferalarda uğurla gerçəkləşdirilməsi üçün böyük layihələr həyata keçirildi. Azərbaycan etibarlı tərəfdaş kimi dünyada qəbul olundu. Ölkəyə yatırılan investisiyalar, həyata keçirilən beynəlxalq layihələr, misilsiz neft strategiyası dövlətimizi qüdrətləndirdi. Yenidən əldə edilən müstəqilliyimizin qorunub saxlanması və daha da möhkəmləndirilməsi istiqamətində titanik işlər görüldü. İllər sonra Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qazanacağımız tarixi qələbənin təməlləri həmin dövrdə atıldı. Ulu Öndər Heydər Əliyevin ölkəyə rəhbərlik etdiyi 1993-2003-cü illər müstəqil Azərbaycanın tarixinə qızıl dövr kimi yazıldı. Azərbaycanın bir dövlət kimi prioritetlərini, dövlətçiliyimizin hərtərəfli inkişaf konsepsiyasını müəyyənləşdirən Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqımıza ən böyük töhfəsi isə, heç şübhəsiz ki, bu gün dünya siyasətinin fenomeni olan İlham Əliyev kimi siyasi varisini yetişdirməsi oldu. 2003-cü ildə xalqımızın birmənalı dəstəyi ilə Prezident seçilən İlham Əliyev ötən illər ərzində sarsılmaz təməlləri Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan dövlətçilik siyasətini əzmlə inkişaf etdirərək, ölkəmizi dünyanın modern və qüdrətli dövlətlərindən birinə çevirdi, müqəddəs ata vəsiyyətini, xalqımızın ən ülvə arzusunu şəərəflə yerinə yetirdi, ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyini tam bərpa etdi”.

Rektor diqqətə çatdırıb ki, Ulu Öndərin

hər zaman sonsuz diqqət və qayğı ilə yanaşdığı, “Mən çox xoşbəxtəm ki, Bakı Dövlət Universitetinin məzunuyam” kəlamı ilə adını, şöhrətini zirvələrə ucaltdığı, eyni zamanda “Azərbaycan xalqının, Azərbaycan Respublikasının milli sərvəti, milli iftixarı” adlandırdığı Bakı Dövlət Universitetinin kollektivi də bütün xalqımız kimi, hər zaman Ümummilli Liderin əziz xatirəsini böyük hörmət və ehtiramla yad edir, onun zəngin siyasi irsinin tədqiqi və gənc nəsle ötürülməsi istiqamətində əlindən gələni əsirgəmir. BDU-da Heydər Əliyev irsinin öyrənilməsi və gələcək nəsillərə ötürülməsi istiqamətində hərtərəfli fəaliyyət aparılır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 102-ci ildində Universitetin 102 əməkdaşı və 100-dən çox tələbəsi YAP sıralarına qəbul edilib.

YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov isə bildirib ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyev zəngin dövlətçilik irsi və mütərəqqi ideyaları ilə əbədiyaşarlıq qazanıb. Onun sözlərinə görə, müdrik dövlət xadimi sovet dövründə Azərbaycan SSR-in rəhbəri kimi respublikamızın intibahına nail olub, gələcək müstəqilliyinin əsaslarını formalaşdırıb: “Heydər Əliyevin həmin dövrdə xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinin qorunması istiqamətində böyük siyasi-ideoloji əhəmiyyətə malik fəaliyyəti, o cümlədən Azərbaycan dilinin respublika Konstitusiyasında dövlət dili kimi təsbit edilməsinə nail olması və azərbaycançılıq ideologiyasının təşviqini daim diqqətdə saxlaması bu baxımdan xüsusi qeyd edilməlidir”.

Ardı Səh. 6

“Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi irsi: qüdrətli dövlətin əsasları”

Əvvəli-Səh-5

Tahir Budaqov qeyd edib ki, 1992-ci ilin noyabrın 21-də Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması və xalqın öz liderinin ətrafında sıx birləşməsi isə dövlətçilik tariximizin dönüş nöqtəsi – mühüm bir təleyüklü mərhələnin başlanğıcı olub. O bildirib ki, ölkədə xaos və anarxiyanın hökm sürdüyü, qonşu Ermənistanın ozamankı geosiyasi şəraitdən və respublikanın ağır vəziyyətdə olmasının istifadə edərək torpaqlarımızı işğal etdiyi bir vaxtda xalqın çağırışı ilə 1993-cü il iyunun 9-da Bakıya qayıdan və 15-də Ali Məclisin Sədri, oktyabrın 3-də isə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilən Heydər Əliyev Azərbaycanı ciddi siyasi və iqtisadi problemlərdən, böhran vəziyyətindən xilas edərək inkişaf yoluna çıxarıb və ölkəmizə real müstəqillik qazandıraraq: "İctimai-siyasi sabitliyin, vətəndaş həmrəyliyi, milli birliyin təmini, ardıcıl sosial-iqtisadi və siyasi-hüquqi islahatların reallaşdırılması, müstəqillik dövründə ilk parlament seçkilərinin keçirilməsi və müstəqillik dövrünün ilk Konstitusiyasının qəbul edilməsi Azərbaycanın demokratik inkişaf yolunda əmin addımlarla irəliləməsinə təmin edib. Bununla yanaşı, milli maraqlara əsaslanan uğurlu xarici siyasət kursu dünya birliyindən təcrid olunmuş Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlər sisteminə mövqelərini möhkəmlənməsinə və etibarlı tərəfdaş kimi tanınmasını şərtləndirib".

YAP Mərkəzi Aparatının rəhbəri qeyd edib ki, siyasi varislərin təmin olunması Ulu Öndərimizin uzaqgörənliyinin ən böyük təzahürüdür: "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin Heydər Əliyev yolunu tarixi ənənələrə, milli-mənəvi dəyərlərə, dövlət maraqlarına və çağdaş realitetlərə uyğun davam etdirməsi nəticə-

sində misilsiz nailiyyətlər əldə edildi, xalq-iqtidar birliyi daha da möhkəmləndi, Azərbaycan regionda lider dövlətə çevrilərək dünyada önəmli tərəfdaş kimi tanındı, nəhayət, öz ərazi bütövlüyü və suverenliyini tam bərpa etməklə Zəfər zirvəsinə yüksəldi”.

Tahir Budaqov vurğulayıb ki, cəmiyyətin bütün təbəqələrini təmsil edən vətənpərvər insanlar kimi, Bakı Dövlət Universitetində çalışan qabaqcıl elm xadimləri, ziyalılar da Ulu Öndərin ideyalarını reallaşdırmağa mühüm rol oynayıb, Prezident İlham Əliyevin milli maraqlara əsaslanan siyasətinə qətiyyətli dəstək ifadə ediblər: "Ümummilli Liderimiz məzunu olduğu Bakı Dövlət Universitetinin fəaliyyətinə hər zaman böyük önəm verib, BDU-

nun 50, 60, 75 və 80 illik yubileylərində iştirak edərək, bu ali təhsil ocağını “Azərbaycan xalqının milli sərvəti” adlandırılıb. Tarixi ənənələrə və zəngin elmi nailiyyətlərə malik olan Bakı

Dövlət Universitetinin elm və təhsil sahəsi ilə yanaşı, siyasi proseslərdə də fəal rol oynayan, prinsiplial mövqeyi və sağlam əqidəsi ilə fərqlənən, milli məsələlərdə və tarixi-siyasi məsuliyyət anlarında öz sözünü deyən nüfuzlu alimləri partiyamızın sıralarında təmsil olunurlar. Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü olan elm xadimlərinin dövlətçilik, azərbaycançılıq, vətənpərvərlik prinsipləri əsasında çalışmaları, üzərlərinə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirmələri Heydər Əliyev irsinə və ideyalarına sədaqət nümunəsi olmaqla yanaşı, Azərbaycanın inkişafına, qarşıda duran hədəflərin reallaşmasına önəmli töhfədir”.

Sonra YAP sıralarına yeni qəbul olunmuş şəxslərə üzvlük vəsiqələri təqdim olunub. Daha sonra YAP sıralarına yeni qəbul olunmuş BDU-nun nəzdində "Gənc istedadlar" liseyinin müəllimi Arzu Orucova və Tarix fakültəsinin II kurs tələbəsi Ayan İsmayılova çıxış ediblər. Yeni Azərbaycan Partiyasının Himni səsləndiriləndən sonra tədbir BDU-nun Mədəniyyət-yaradıcılıq Mərkəzinin hazırladığı bədii hissə ilə davam edib.

Mətanət Məmmədova

*Allah dırnaq
verdi, biz onu
caynağa çevir-
dik...*

Tanrı insanı yaradıb və ona məsləhəti daxilində məxsusilik verib. Bu məxsusiliklə insan digər canlılardan tamamilə fərqlənib. Məsələn, Ulu Yaradan bəzi heyvanlara caynaq verdiyi halda, insana sadəcə dırnaq verib. Ona görə dırnaq verib ki, insanı caynağa ehtiyacı olmadan yaradıb. Ona əl-qol, barmaqlar verib ki, istənilən işi onların köməkliyi ilə görə bilsin. Dırnaqların özü də bəzi işləri görməklə yanaşı, həm də barmaqların ucunu qorumaq üçün nəzərdə tutulub.

Lakin zaman-zaman insan övladı Yaradanın ona bəxş etdiklərini artıq bəyənmeməyə başladı. Allah bizi qaradərili yaratdığı halda, biz ağdərili olmaq istədik və olduq. Allah bizi qarasacılı yaratdığı halda, biz bunu bəyənməyib sarı saçlarla əvəzləşdirdik. Yaradanın verdiyi burunu dəyişdik, yanağı ayrı formaya saldıq, dodaqlara dolğu ilə əlavələr etdik. Bədənimizin istənilən yerinə əməliyyatlar tətbiq etməklə, onu yeni bir formaya saldıq.

Yem dırnaqlarımız da eynilə, bu müasirlik və yeniliyin, dəbin qurbanına çevrildi. Ən dəhşətli də elə bu oldu. Allah bizə dırnaq verdi, bizi heyvanlardan fərqləndirdi. Onlara caynağı ona görə verdi ki, yem tapıb yeyə bilsinlər, yeri gələndə özlərini müdafiə etsinlər. Lakin biz bu caynağı da onlara çox gördük. Bəzi heyvanları öldürüb dərisini əynimizə geyindiyimiz kimi, paltarını papaq edib başımıza qoyduğumuz kimi, caynağını da ondan aldıq.

Beləliklə, Allahın bizə bəxş etdiyi dırnağı bəyənməyib onu caynaqla əvəzləşdirdik. İndi tez-tez caynaqla gəzən qadınlarla rastlaşmaq olur. Xüsusilə marketlərdə kassa önündə qəpik pulları caynaqları ilə götürə bilməyən qadınları görmək olur. Gənc qızlar var ki, təsadüfən yanından ötəndə saçına siqal çəkərsə, caynaqlarının sənin gözlerini tökməsi təhlükəsi var.

Metroda da bu caynaqlı qızları tez-tez görmək mümkündür. Yolu ötürkən avtomobilin içərisində rolı tutan belə caynaqları da görmək olur. Yəni hər yerdə belə caynaqlı qızlarla qarşılaşmaq mümkündür. Onlara baxdıqca adamın ürəyinə ağırlıq çökür. Nə çantalarını açə bilir, nə telefonu tuta bilirlər. Hələ telefonda mesaj yazarkən adamın onlara, sözün həqiqi mənasında, yazığı gəlir. Bir zillət çəkirlər, zülmə yazırlar ki, gəl, görəsən. Lakin bu caynaqlar onlar üçün o qədər vazkəçilməzdir ki, bu qədər çətinliyə sinə gərir, lakin caynağı dırnaqla əvəz etməyi düşünmürlər.

Dəfələri belə gənc qızlara yardım etməyə çalışmışam. Məsələn, kassa qarşısında da, yolda bir əşyaları yerə düşəndə mücadilə edib onu götürə bilmədiklərini görərkən əylib qaldırıb vermişəm də. Baxmayaraq ki, bu caynaq sahibləri məndən dəfələrlə az yaşda olublar. Ona görə etmişəm ki, onlara yazığım gəlir. Ona görə yazığım gəlir ki, ağrıları itirmiş varlıq hesab edirəm. Onların köməyə ehtiyacı olduğunu düşünürəm. Caynaq daşdıqları üçün sanki bir əlillik qazanıblar həyatdan. İş görmək, əllərini istifadə etmək qabiliyyətindən məhrum olublar. Bu məhrumiyyət isə ağılın məhrumiyyəti ilə nəşib olub onlara. Bu səbəbdən də belələrinə acıma-yıb, nə edəsən?..

Bizim cəmiyyətimizdə dəhşətli olan odur ki, xüsusilə gənc qızlar bir-birinə bəhşəbəhşlə yaşayırlar. "O, etdi, mən də edim" iddiası bu gün o həddə çatıb ki, bəzi gənc qızlar artıq özlüyündən çıxıb, başqası olub. Yəqin ki, onlar böyük sözü də dinləmir ki, dırnaqlar bu hala düşür. Yəqin evlərdə anaları onlara yemək yeməkdə, şəxsi gigiyena işlərində kömək edir, yoxsa bunu onların özlərinin etməsi mümkünsüzdür.

Bəli, Allah bizi dərnaq verdi, biz isə bəyənməyib onu caynağa çevirdik. Və ətrafımızdakı insanlardan yardım dilənməyə başladıq. Hansı ki, bu caynağı heyvanlara verib dağa-daşa, çölə-düzə buraxmışdı ki, yem tapmaqda, yeməkdə, özlərini mühafizə etməkdə, gigiyena işlərini həyata keçirməkdə ondan istifadə etsinlər. Lakin biz bu caynaqlar vasitəsilə heyvanların etdiyinin birini belə edə bilmirik. Bu caynaqlar sadəcə bizim "dəbli" olduğumuzu, öz düşüncəmizə əsasən gözəl görüldüyümüzü anladırı ətrafa. Odur ki, çox təəssüflər olsun. Hələ qarşıda bir evdə gəlin, ana olacaqlarını düşündüyümüz bu qızlar üçün dəfələrlə təəssüflər...

Azərbaycan xalqı öz böyük oğlu, dahi öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 102-ci ildönümünü qeyd etməyə hazırlaşır. Azərbaycan xalqının şanlı tarixinə öz adını qızıl hərflərlə yazmış dahi rəhbər...Bəli, Azərbaycanın ən yeni tarixinin bütöv bir dövrü Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Müstəqilliyimizin dönməz xarakter alması, milli şüurun dirçəlişi, iqtisadiyyatın inkişafı, ordu quruculuğu bu dövrün əsas mahiyyətini təşkil edir. Ümummilli Liderin Azərbaycana bəxş etdiklərini tarix boyunca ondan əvvəl heç kim bacarmayıb. Məhz bu dahi şəxsiyyət ölkəmizdə qüdrətli ordu yaratdı, iqtisadiyyatı dirçəltdi, Azərbaycanın müasir tarixində misilsiz işlərə imza atdı.

Xalqımız Ulu Öndərin xilaskarlıq və quruculuq missiyasını unutmur və heç vaxt unutmayacaq. Ötən əsrin 90-cı illərində çox ağır, böhranlı vəziyyətə düşər olmuş Azərbaycan xalqı xilasına, bugünkü tərəqqisinə görə özünü Heydər Əliyevə borclu sayır. Hər il dekabrın 12-də və mayın 10-da Fəxri xiyabanda yaşanan böyük izdiham Ulu Öndərin xatirəsinə əbədi ehtiramdan xəbər verir. Azərbaycan xalqı Heydər Əliyev ideologiyasına da, ideallarına da sadıqdır.

Heydər Əliyev dönəmi Azərbaycan tarixinin, mədəniyyətinin, elminin, təhsilinin qızıl dövrünə çevrildi. Bu gün Azərbaycan Ümummilli Liderin müəyyənləşdirdiyi yolla inamla irəliləyir. Xalqımız Ulu Öndərin layiqli davamçısı, Prezident, Silahlı Qüvvələrimizin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevə inanır və onu dəstəkləyir. Bu inam və dəstəyin, həmrəyliyin ən bariz nümunəsi 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılan Zəfər, bu gün isə Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə aparılan möhtəşəm bərpa və quruculuq işləridir.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ən böyük arzusu Qarabağın düşmən tapdağından azad edilməsi, ərazi bütövlüyümüzün bərpası idi. Ulu Öndərin illər öncə böyük uzaqgörənliklə dediyi bu sözlər yada düşür: "Qarabağ məsələsini həll edəcəyik. Zaman lazımdır, vaxt lazımdır. Azərbaycan torpaqları heç vaxt onun əlindən gedə bilməz. Bizim işğal olunmuş torpaqlarımız mütləq qaytarılacaqdır. Nəyin bahasına olursun".

Dahi şəxsiyyətin bu arzusunu və vəsiyyətini onun layiqli davamçısı, Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrimizin Müzəffər Ali Baş Komandanı, qüdrətli sərkərdə İlham Əliyev yerinə yetirdi, ölkəmizin ərazi bütövlüyü hərbi-siyasi yolla bərpa olundu. Üçrəngli Bayrağımız yenidən bütövləşən Vətən torpağında qürurla dalğalanmağa başladı.

İşğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur hazırda yenidən qurulur, ərazilər minalardan təmizlənir, sürətlə genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işləri aparılır. Dövlətimizin başçısı, qalib sərkərdə İlham Əliyev böyük və müdrik xalqımıza 2023-cü ilin sentyabrın 19-da növbəti Qələbənin sevincini yaşatdı. Dövlət Bayrağımızı əzəli və əbədi torpaqlarımızda - Xankəndidə, Xocalıda, Xocavənddə, Ağdərədə,

Əsgəranda ucaltmaqla xalqımızın arzularını çin etdi. Müstəqil Azərbaycanın suverenliyi tam bərpa olundu.

Bəli, Heydər Əliyev irsi elə bir zəngin xəzinədir ki, oradan hər kəs faydalana bilər. Onun dövlət idarəçilik bacarığı, diplomatik gedişləri, çətin anlarda vəziyyəti düzgün qiymətləndirərək çıxış yolları tapmaq məharəti, insanlarla ünsiyyət qurmaq bacarığı, yüksək biliyi, savadı və digər müsbət keyfiyyətləri əsl məktəbdir və illər, əsrlər ötsə də onun təcrübəsindən bəhrələnmək mümkündür. Onun həyat yolu, mübarizliyi, xalqına bağlılığı, daima ölkəsini düşünməsi, bütün həyatı boyu insanların firavan və sülh şəraitində yaşaması üçün çalışması sözün əsl mənasında Heydər Əliyevin vətənpərvərliyinin ən sabit sübutudur. Heydər Əliyev hələ gənc yaşlarından hansı vəzifədə çalışsa, hansı iş tapşırılsa, o həmişə savadı, biliyi, əzmkarlığı, zəhmətsevərliyi ilə seçilmiş və daima inamla yüksəkliklərə doğru irəliləmişdir.

Bu gün onu anarkən fərh hissi ilə deyirik ki, Ulu Öndərin ictimai-siyasi fəaliyyəti Azərbaycanın xalq və dövlətçilik ənənələrinin təcəssümüdür. Tarixdən hər kəsə məlumdur ki, hətta keçmiş Sovet İttifaqı zamanı respublikamıza rəhbərlik edən Heydər Əliyev, sovet rəhbərliyinin qısqancılıqla yanaşaraq süni maneələr yaratmasına baxmayaraq, respublikamızın inkişaf etməsi üçün əlindən gələni edirdi, əzmkarlığı sayəsində bütün istiqamətlərdə mühüm yeniliklərə, uğurlara nail ola bilmişdi. Azərbaycanda 70-ci illərin əvvəllərindən başlayaraq hər sahədə baş verən müsbət dəyişikliklər, geniş vüsət alan quruculuq işləri və Heydər Əliyevin uzaqgörənliyi sayəsində xalqımızın qazandığı uğurlar təkcə ölkəmizdə deyil, ittifaq miqyasında da daim təqdir edilib, nümunə olaraq göstərilib. İllər ötməsinə baxmayaraq Vətəninə sevin hər kəs fəxrlə qeyd edir ki, o vaxt Azərbaycan təkamül dövrünə qədəm qoydu.

Bu günkü qüdrətli Azərbaycanın əsası məhz Ulu Öndərin 1969-1982-ci illərdə respublikaya rəhbərlik etdiyi illərdə qoyulub. Bu, tarixi gerçəklikdir. Çünki Respublikamıza rəhbərlik etməyə başladığı ilk günlərdən qəbul etdiyi qərarlar Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin uzaqgörən, gələcəyə nikbin baxan rəhbər, müdrik dövlət xadimi olduğunun göstəricisidir.

Heydər Əliyev - bütün zamanların DAHI LİDERİ!

Rəhbər vəzifədə çalışdığı bütün zamanlarda o çalışdı ki, azərbaycanlı gənclər bütün sahələrdə, xüsusi ilə də hərbi sahədə uğur qazansınlar. Heydər Əliyev bunun üçün gənclərə lazımi imkanların yaradılması naminə daima çalışmış və tabeçiliyində olanlardan da bu işə ciddi yanaşmağı həmişə tələb etmişdir.

Ulu Öndər Heydər Əliyev hakimiyyətdə olduğu illərdə müstəqil respublikamızda milli zabit kadrlarının hazırlanmasına da böyük diqqət ayırıb. Sovet hakimiyyəti illərində Moskvadakı bir sıra dairələr tərəfindən Azərbaycan övladlarının hərbi xidmət keçməsi, ali hərbi təhsil almalarına müxtəlif yollarla əngəllər törədilir, azərbaycanlı gənclər hərbi sahədə ögey münasibətlə üzləşirdilər. Yaradılan bu süni əngəllər və ədalətsiz

böhran vəziyyətinə çatdırmışdılar. Ölkəni bürümüş dərin siyasi, iqtisadi, sosial böhran xalqın qabaqcıl hissəsi olan ziyalıları, tanınmış insanları son dərəcə narahat edirdi. Xalqı bütövlükdə, uçuruma sürükləyən məqamlar istər ölkə daxilində, istərsə də xaricində onun sütunlarını zəiflətməyə başlamışdı. İqtisadiyyatımız böhranlı vəziyyətə gəlib çatmış, işsizlik, demək olar ki, kütləvi hal almışdı.

Bunun nəticəsi olaraq əhalinin yaşayış səviyyəsi minimum səviyyəyə çatmışdı. Ölkənin ictimai-siyasi həyatında anarxiya, xaos hökm sürürdü. 15 iyun 1993-cü ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı ölkəni düşərli vəziyyətdən çıxardı. Ölkəmiz demokratiya, hüquqi dövlət quruculuğu yolu ilə irəlilədi, xalq birliyi yarandı. Azərbaycan cəmiyyətində dövlətçilik ideyalarının bərqərar olması fundamental mahiyyət kəsb etməyə başladı.

1994-cü ildə "Əsrin Müqaviləsi"nin imzalanması milli iqtisadi inkişafın təməlini qoydu. Əlbəttə, "Əsrin Müqaviləsi"nin imzalanması tarixi hadisə və dönüş nöqtəsi idi. Azərbaycanın "Əsrin Müqaviləsi"ndən başlanan yolu haqqında Ümummilli Lider Heydər Əliyev belə deyib: "1994-cü ildən Azərbaycan dövləti özünün yeni neft strategiyasını həyata keçirir və bu strategiyasının da əsas mənası, əsas prinsipləri Azərbaycanın zəngin təbii sərvətlərindən, o cümlədən, neft və qaz sərvətlərindən Azərbaycan xalqının rifahı naminə daha səmərəli istifadə etməkdən ibarətdir".

Ulu Öndərin Azərbaycan dövlətçiliyi qarşısında tarixi xidmətlərindən biri də dövlət quruculuğunun hüquqi bazasının yaradılması oldu. Belə ki, 1995-ci ildə qəbul olunmuş Konstitusiya Azərbaycan Respublikasının dövlət quruculuğunun əsaslarını formalaşdırdı. 5 bölmə, 12 fəsil, 158 maddə və keçid müddəalarından ibarət olan konstitusiyanın mühüm özəlliklərindən biri də vətəndaş hüquq və azadlıqlarına geniş yer ayrılması idi.

Bundan başqa, 1996-1997-ci illərdə Azərbaycan insan hüquq və azadlıqlarının, demokratik təsisatların inkişafının təminatı ilə bağlı bir sıra beynəlxalq konvensiyalara qoşuldu. 1998-ci il fevralın 10-da Azərbaycanda ölüm hökmü ləğv edildi. Azərbaycan MDB məkanında və müsəlman dünyasında bu tarixi qərarı qəbul edən ilk dövlət idi. 14 iyul 1998-ci il tarixdə Azərbaycanda konstitusion müstəqilliyin ən vacib institutlarından biri - Konstitusiya Məhkəməsi fəaliyyətə başladı. 1998-ci il avqustun 6-da Ümummilli Lider Heydər Əliyev konstitusion hüququn təməl prinsiplərindən olan söz azadlığının təminatı ilə bağlı mühüm bir qərara imza atdı. Belə ki, mətbuat üzərində senzura tamamilə ləğv edildi.

Bəli, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev bu gün cismən aramızda olmasa da, onun parlaq ideyaları Azərbaycanın inkişaf yolunu işıqlandırmaqdadır. Ulu Öndərin yolu əzmlə davam etdirilir və ölkəmizi inamla irəli aparır. Bu gün ölkəmizin milli maraqlarını qətiyyətlə müdafiə edən Prezident İlham Əliyev uzaqgörən və titanik fəaliyyəti ilə Azərbaycanı dünya miqyasında, o cümlədən Türk dünyasında və bölgədə qüdrətli dövlətə, söz və nüfuz sahibinə, etibarlı tərəfdaşa çevirib. Əminliklə söyləmək olar ki, Azərbaycan var olduqca Ulu Öndər Heydər Əliyevin ideyaları yaşayacaq və daha da inkişaf etdiriləcəkdir!

Muxtar Nəgəyev
YAP Səbail rayon
təşkilatının sədri

yanaşma səbəbindən ittifaq miqyasında azərbaycanlı generalları, yüksək vəzifəyə təyin edilən, orden medallarla təltif olunan hərbiçiləri barmaqla saymaq mümkün idi. Ali dövlət vəzifəsində çalışmağa başladığı ilk gündən Heydər Əliyev gördüyü işlərlə sübut etdi ki, bu hal onun üçün qəbul olunmazdır. Sovetlər dönəmində bu stereotipi sındırmaq üçün var gücü ilə çalışdı və bütün maneələrə baxmayaraq Ulu Öndər buna nail oldu. Bu istiqamətdə atdığı ən böyük və qətiyyətli addım isə Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyin yaradılmasıdır.

Dahi şəxsiyyətin böyük çətinliklər hesabına yaratdığı hərbişəkililmiş ibtidai məktəbə ilk illərdən başlayaraq qəbul olunanların böyük əksəriyyətinin azərbaycanlı yeniyetmələr və yerli gənclər olmasına nəzarət edirdi.

Ulu Öndərin öz xalqına olan sonsuz sevgisini təcəssüm etdirən daha bir tarixi fakt da diqqət edək. Xalqın təkidlə tələblərindən sonra 1993-cü ilin iyununda yenidən hakimiyyətə qayıdan Heydər Əliyev, Azərbaycanın başının üzərini alan təhlükələrdən xalqımızı xilas etdi. Məlum olduğu kimi, 1990-cı illərin əvvəlləri Azərbaycan dövrünün ağır günlərini yaşayırdı. Bir tərəfdən, separatçı qüvvələr və onların himayədarları ölkəmizi parçalayıb, digər tərəfdən, iqtisadiyyatımız tamamilə dağılmışdı. Şəhər və kəndlərimiz bir-birinin ardınca işğal edilirdi. Müstəqilliyimizin ilk illərində hakimiyyətdə olan və bir-birini əvəz edən səriştəsiz siyasi qüvvələr respublikadakı vəziyyəti daha da ağırlaşdıraraq təhlükəli

“Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyev cənablarının Çin Xalq Respublikasına səfəri siyasi bir hadisə kimi diqqəti cəlb edir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Anar İsgəndərov deyib.

Onun sözlərinə görə, hər şeydən əvvəl qeyd etmək lazımdır ki, Çin dünyanın ən böyük dövlətlərindən biri və birincisidir. “Bu dövlətə Azərbaycanın dövlət başçısı tərəfindən rəsmi səfər, bu səfərin böyük coşqu ilə qarşılanması və təkcə Çinin döv-

lət başçısı yox, ümumiyyətlə, Çinin Azərbaycan dövlət başçısına olan səmimi münasibəti göstərdi ki, Azərbaycan və Çin ərazi və əhali baxımından sayına görə müxtəlif olsalar da, Azərbaycan da dünyanın inkişaf etmiş dövləti kimi qəbul olunur.

“Dünyada Azərbaycanın imici inkişaf etmiş dövlətlərin sırasındadır”

Azərbaycanın dövlət başçısına çox böyük hörmət var. Vaxtilə Böyük İpək yolu Çindən başlayaraq Azərbaycan da daxil olmaqla dünyanın böyük bir hissəsini əhatə edirdi. Bu gün də iki dövlət arasında bağlanmış müqavilələr onu göstərir ki, Böyük İpək yolu yenidən fəaliyyətdədir. Azərbaycan bu yolun inkişafında və həyata keçirilməsində əlindən gələni edir. Çin Xalq Respublikasına Azərbaycanın Dövlət başçısının səfəri onu göstərdi ki, Azərbaycan 90-cı illərin əvvəllərinin Azərbaycanı deyil, inkişaf edən ölkədir. Bu gün Azərbaycan Qərbin on dövlətinə enerji baxımından kömək edən dövlətdir. Dünyada Azərbaycanın imici inkişaf etmiş dövlətlərin sırasındadır.

Bu mənada Çin Xalq Respublikası ilə Azərbaycan arasındakı sazişlər, müqavilələr və gələcəklə bağlı perspektivlər onu göstərir ki, Azərbaycanın Qərbe integrasiyası ilə yanaşı, Mərkəzi Asiya ölkələri ilə

yanaşı, o cümlədən Çin Xalq Respublikası ilə də münasibətləri inkişafa gətirib çıxarır. Eyni zamanda bütün bu illər ərzində Çin həmişə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləmişdir. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünü dəstəkləməyən BMT Təhlükəsizlik Şurasının üzvlərindən biri idi. Bu mənada da Azərbaycan da Tayvan məsələsində həmişə Çinin tərəfindədir, ədalətin tərəfindədir. Çinin bu istiqamətdəki mübarizəsini dəstəkləmişdir. Çin dünyanın inkişaf edən bir dövlətdir. Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ticari əlaqələr yüksək səviyyədə inkişaf etmiş, bu əlaqələr bu gün də inkişafdadır. Gələcəkdə də müstəqil Azərbaycanla Çin Xalq Respublikası arasında əlaqələrin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı Çin Xalq Respublikasına Azərbaycan dövlət başçısının səfəri böyük təkamül oldu. Əminəm ki, bu münasibətlər bundan sonra da uğurla inkişaf edəcəkdir”.

Politoloq, Plexanov adına Rusiya İqtisadiyyat Universitetinin Siyasi təhlil və sosial-psixoloji proseslər kafedrasının dosenti Aleksandr Perendjiyev “Moskva-Baku” portalına müsahibəsində Ermənistanın baş nazirinin Azərbaycanla sülh naminə ölkə Konstitusiyasını dəyişməsi perspektivlərini şərh edib. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- Aleksandr Nikolayevič, belə bir fikir yaranır ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan əhalini vaxtaşırı Konstitusiyanın dəyişdirilməsinin zəruriliyi tezisində doğru itələsə də, bunu çox qarışıq şəkildə edir. Niyə Ermənistan hökumətinin başçısı sadəcə olaraq bəyan edə bilmir ki, Ermənistana Azərbaycanla sülh lazımdır və biz Konstitusiya ilə bağlı referendum keçirməliyik?

- Birincisi, Paşinyan bunu edə bilməz, çünki o, millətçi, revanşist təfəkkürlü qüvvələrin və bu cür fikirlərə üstünlük verən əhəlinin üsyanından qorxur. Onun indi “yaxın aylarda Konstitusiya ilə bağlı referendum keçirək” deməsinin mənası yoxdur. Çünki Ermənistanda aparılan sorğular göstərir ki, əhəlinin əksəriyyəti Konstitusiyanın dəyişdirilməsinin əleyhinədir. Paşinyan niyə özünə qarşı getsin? Onun əsas vəzifəsi hakimiyyətdə qalmaqdır.

Görünən odur ki, Nikol Paşinyan Ermənistan Konstitusiyasını operativ şəkildə dəyişmək niyyətində deyil. Və deyəsən, referendumu 2027-ci ilə qədər təxirə salır. Amma bu, hiyləgər siyasi gedişdir. Yerevan, prinsipçə, indi Bakı ilə sülh sazişi imzalamağa hazırdır, lakin məlum olduğu kimi, Bakı üçün Ermənistan Respublikasının əsas qanunundan Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının çıxarıl-

ması əsas və ədalətli şərtidir. Paşinyan Ermənistanla və özünə Konstitusiyayı dəyişdirmək üçün vaxt verir və bu müddət ərzində nələrinə dəyişə biləcəyinə ümid edir. Bəli, o, indi sülh sazişi imzalamağa hazırdır, lakin bu, Bakıya yaramır, çünki Azərbaycan İrəvana etibar etmir və hesab edir ki, Ermənistanın Azərbaycan Respublikasına qarşı ərazi iddialarını özünün əsas qanunundan çıxarmaması Azərbaycanı riskli mövqeyə qoyur ki, gələcəkdə Ermənistan tərəfindən də həmin ərazi iddiaları ona təqdim oluna bilər.

Ermənistanın baş naziri ümid edir ki, Qərb hansısa yolla respublikaya kömək edə biləcək ki, heç nəyə imza atmasın. Göründüyü kimi, Paşinyan nəyişə gözləyir, gələcəkdə Azərbaycanın tələblərini yerinə yetirməyə imkan verəcək nəşə gözləyir. O ümid edir ki, Konstitusiya ilə bağlı referendumun keçirilməsinə şərait yaradaçaq hansısa vəziyyət yaranacaq.

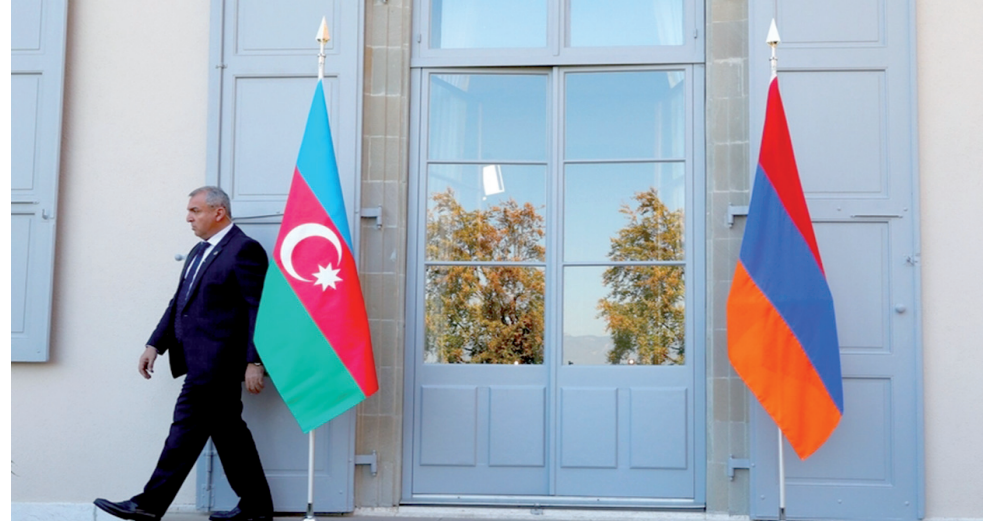
Burada yeni heç nə yoxdur. Bu, Nikol Paşinyanın adi taktikasıdır. Həmişə manevr edir. Ermənistan 9-10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli bəyanatın bütün bəndlərini yerinə yetirməyib, nəqliyyat və iqtisadi əlaqələrin blokunun açılması bəndini yerinə yetirməyib, hətta son illərdə bu məsələ ilə bağlı sənəddə heç bir razılaşmanın qeyd olunmadığını bəyan edib.

Eyni şey Nikol Paşinyanın Ermənistan-Rusiya münasibətləri ilə bağlı siyasətinə də aiddir. İrəvan Rusiya Federasiyası ilə əlaqələri tamamilə kəsmək istəmir; münasibətdən özünə faydalı olanı götürür, eyni zamanda Rusiyanı tənqid edir. O, KTMT ilə münasibətləri dondurdu, amma Ermənistan Aİİ və MDB-də hər şeydən razıdır, eyni zamanda Avropa İttifaqına daxil olmaq istəyir.

Baxın, Paşinyan da Moskvada Qələbə Paradına gedir. Baxmayaraq ki, İrəvanın mərkəzində nasist əməkdaşı Qaregin Njdenin abidəsi hələ də dayanır.

İrəvan, lazım olduğu yerdə, dar döngələrdə yayınmağa çalışır, bu bir taktikadır - “bütün canavarları bəsləmək”. Rusiya və Aİ kimi Azərbaycan da vədlərlə “qidalanır”. Ermənistan daxilində də insanlar “yedirilir”. Bu taktika açıq-aydın görünür: kənar oyun-

“Ukraynadakı hərbi əməliyyat bitəndən sonra Ermənistanın sülhdən qaçmağa yeri olmayacaq”

çularla münasibətlərdə İrəvan üçün lazımsız işlər görməkdən, digər tərəfdən “sülhün əleyhinə deyilik” deməkdən çəkinəcək şəkildə edilir.

Mümkün ssenari var ki, İrəvan 2027-ci ilə qədər, yeni konstitusiya referendumunun planlaşdırıldığı vaxta qədər gözləyib, onu keçirməmək üçün yenidən bəzi səbəblər ortaya atsın.

Amma Paşinyan nə qədər hiyləgər olmağa çalışsa da, bu manevr taktikasına əməl etsə də, məən hesab edirəm ki, Ermənistanın baş naziri elə vəziyyətə düşə bilər ki, o, Konstitusiyayı dəyişməli və sülh sazişi imzalamalı olar. Və bu elə bir vəziyyət olacaq ki, İrəvan daha yeni nəşə fikirləşə bilməyəcək və ya Konstitusiya ilə bağlı referendumu təxirə sala bilməyəcək. Amma çox güman ki, bunun üçün şərait Ukraynadakı xüsusi əməliyyatın bitməsindən sonra formalaşacaq. Çünki Rusiya daha azad olacaq, Qərb üçün daha çətin olacaq, Ermənistanla daha da az vaxt qalacaq. Və ümumi vəziyyət,- o cümlədən Cənubi Qafqaz üçün də- elə inkişaf edə bilər ki, İrəvanın sadəcə olaraq Konstitusiyayı dəyişdirməkdən və sülh sazişi imzalamaqdan başqa gedəcək yeri qalmasın.

Ermənistan və Qərbin müxtəlif oyunları davam edir. Ukrayna ətrafında münaqişə başa çatdıqdan sonra İrəvanın tez bir zamanda melodiyasını dəyişməsi ehtimalı yüksəkdir. Və Rusiyanı tənqid etməyi

dayandıracaq və KTMT-yə qayıdacaq, çünki onun çoxlu variantı olmayacaq. Qərb ona problemlərinin həllində fəal kömək edə bilməyəcək. Artıq Avropa İttifaqının təsiri və resursları ilə bağlı vəziyyət dəyişir. O vaxta qədər Azərbaycan təzyiq edəcək, İrəvan isə durmadan yayınacaq.

- Ümumiyyətlə, İrəvan Azərbaycanın ATƏT-in Minsk qrupunun buraxılması tələbini yerinə yetirməyə tələsmir. Niyə?

- Hər halda, ona görə ki, bir şey olarsa, yapışmağa nəşə olsun, manevr üçün əlavə yer olsun. Birdən Aİ və ABŞ Minsk Qrupunun üzvləri kimi ona bu struktur vasitəsilə kömək etmək istəyərlər. Paşinyan həmişə çalışır ki, manevr imkanı olsun. O, Qarabağ məsələsinin bağlandığını və Ermənistanda Qarabağ hərəkatının artıq mümkün olmadığını iddia edir, lakin bütün bunlar əslində onun manipulyasiyasıdır. Bəli, o, açıq şəkildə bir şeyi deyir, amma başqa şey edir. Amma görürük ki, Ermənistana necə silahlar gətirilir, orduda islahatlar aparılır. Ermənistan-NATO və Ermənistan-ABŞ təlimləri vaxtaşırı keçirilir. Ona görə də Qarabağ məsələsinin Ermənistan üçün qapalı olması, ordunun sırf özünümüdafiə üçün lazım olması barədə bəyanatlara inanmaq olmaz; bunlar yalançı bəyanatlardır. Paşinyan Azərbaycanla sülh məsələsində onun üçün yaranacaq situasiyalardan asılı olaraq hərəkət edəcək.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Deputat Azər Badamov qarşı olan tərribat Rusiyadan Azərbaycana qarşı törədilmiş kiberhücumlar fonunda baş verir

Elə dövlətlər var ki, onlarla səmimi, etibarlı tərəfdaş olmaq bəzi hallarda çətinliklər yaradır. Çünki həmin dövlətlərdə bəzi rəsmi şəxslər qaranlıq yol tutur və hər cür vasitədən istifadə etməklə dövlətlərarası əlaqələrin səmimiyyət üzərində qurulmasına əngəllər yaratmağa çalışırlar. Baş verənlərə əsasən demək olar ki, qaranlıq niyyətli qara keşişlər bəzi hallarda istəklərinə nail olurlar. Onlar təmsil olunduqları dövlətlərin hakim elitasına təsir edir və dost əli uzadan ölkələrlə mütəfiqlik münasibətlərin qurulmasına mane olurlar.

Rusiya-Azərbaycan yaxın qonşu dövlətlər olsalar da, qara keşişlərin səyi nəticəsində iki dövlət arasında zaman-zaman konfliktlər, bəzi hallar ciddi problemlər yaranır. Qroznı-Bakı reysi ilə uçan səmşin təyyarəsinin Rusiya ərazisində raketlə vurulması heç şübhəsiz ki, iki dövlət arasında dostluq əlaqələrinin qurulmasından narahat olan qüvvələrin tərribatı idi. Hələ də Rusiya törədilən tərribatla bağlı yetərli üzrxahlıq və zərərçəkənlərə kompensasiya ödəməyib. Necə deyirlər, təyyarənin vurulması yarısı sağalmamış Rusiya tərəfi Azərbaycana qarşı növbəti dost olmayan əməl törətdi. Belə ki, Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin deputatı Azər Badamov Həştərxan şəhərinə səfəri zamanı Moskvada hava limanında saxlanılıb və onun ölkəyə girişinə qadağa qoyulduğunu bildirib. O, bir müddət Moskvada hava limanında gözləndikdən sonra, ölkəmizə geri qaytarılıb. Azərbaycan təyyarəsinin vurulması ilə bağlı bir cavab gözlədiyi halda, qarşı tərəf bu kimi düşünülməmiş addımlar atır. Rusiyadakı qaranlıq dairələr heç də düşünməsinlər ki, Azərbaycan təyyarə qəzasını unudub, hər şey yaddan çıxıb. Təbii ki, belə düşünmək sadəlövlülük olardı. Azərbaycan hələ də təyyarənin vurulmasının əsl səbəbləri ilə bağlı məntiqli açıqlama, etiraf və kompensasiya gözləyir. Bu məsələ Azərbaycanın gündəliyində vacib mövzu kimi aktuallığını saxlayır.

"Rusiya tərəfindən tutarlı izahat veriləcəyini gözləyirik"

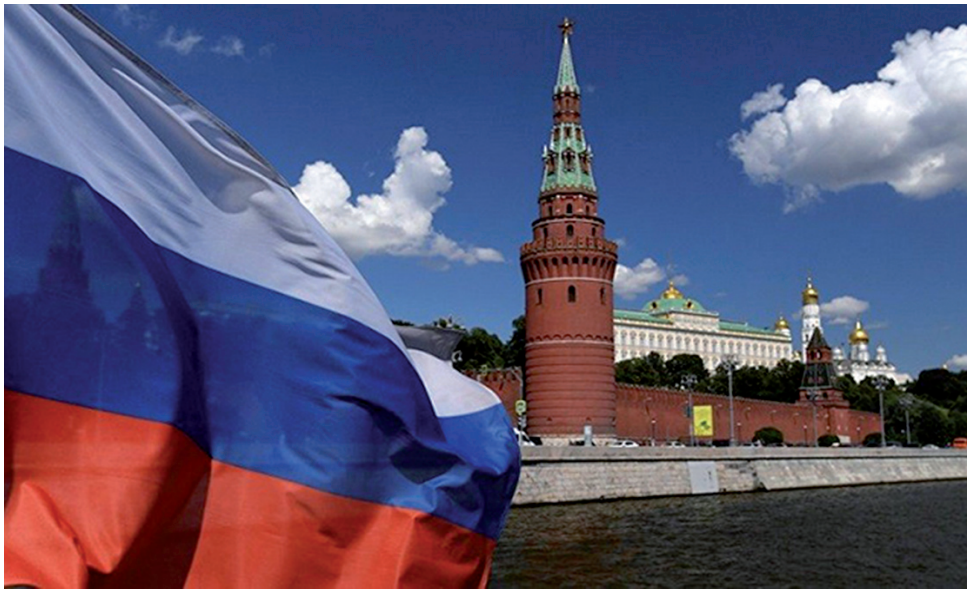
Milli Məclisin üzvü Azər Badamovun daxil olduğu nümayəndə heyətinin Həştərxan şəhərinə səfəri məhz Rusiya Federasiyası Həştərxan vilayətinin vitse-qubernatoru - Hökumət sədri Denis Afanasyevin dövləti əsasında Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 102-ci ildönümü münasibətilə keçiriləcək tədbirlərdə iştirak məqsədilə təşkil olunub. Məlum olduğu kimi, hər il Həştərxanda Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının ildönümü qeyd edilir və Rusiya tərəfinin dövləti ilə Azərbaycan nümayəndə heyəti həmin tədbirlərdə iştirak edir. Bu il də Azərbaycan parlamentindən və icra strukturlarından ibarət nümayəndə heyətinin səfəri zamanı öncədən heç bir xəbərdarlıq verilmədən Milli Məclisin deputatı Azər Badamov saxlanılıb və onun Rusiya ərazisinə girməsinə icazə verilməyib.

Beynəlxalq hüquq normalarına əsasən belə halla bağlı əvvəlcədə ölkələrin nümayəndə heyətlərinə məlumatlar verilir. Ən azı adları "qara siyahı"larda olan şəxslərin kimlikləri və daşdıqları vəzifələrlə bağlı məlumatlar

Rusiyanın qaranlıq dairələri yenidən iş başında

mətbuatda dərc olunur, xarici işlər nazirliklərin saytlarında yer alır. Azərbaycanda da belə hallar olur. Amma Azərbaycan bütün hallarda öncədən media vasitəsilə açıqlama yayır və ölkəyə girişinə qadağa qoyulan şəxs bunu öyrənib gəlmir.

Milli Məclisin deputatı Azər Badamovun Rusiyaya buraxılması ilə bağlı dərhal Rusiyadakı səfirliyimiz vasitəsilə Rusiya XİN-i ilə əlaqə saxlanılıb, Rusiya XİN-in rəsmisi məsələnin araşdırılacağını bildirərək, bu qərarın səbəbləri barədə izahat verməyib. Rusiya tərəfinin verdiyi bu qərarı qeyri-dost addım hesab edilir, məsələ ilə əlaqədar Rusiya tərəfindən tutarlı izahat veriləcəyini gözlənilir.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi (XİN) Milli Məclisin deputatı Azər Badamovun Rusiya Federasiyası ərazisinə buraxılmamasına münasibət bildirib. Bu barədə Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə yerli medianın suallarına cavablandırarkən danışıb. Onun sözlərinə görə, hadisə bu gün baş verib: "Milli Məclisin üzvü Azər Badamovun daxil olduğu nümayəndə heyətinin Həştərxan şəhərinə səfəri məhz Rusiya Federasiyası Həştərxan vilayətinin vitse-qubernatoru - Hökumət sədri Denis Afanasyevin dövləti əsasında Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 102-ci ildönümü münasibətilə keçiriləcək tədbirlərdə iştirak məqsədilə təşkil olunub.

Nümayəndə heyəti Bakıdan Moskvaya uçmasına baxmayaraq, Rusiya tərəfi hər hansı bir ilkin xəbərdarlıq və ya məlumat vermədən heyətin tərkibində olan millət vəkili Azər Badamovu Moskvada hava limanında saxlayaraq, onun ölkəyə girişinə qadağa qoyulduğunu bildirib. O, bir müddət Moskvada hava limanında gözləndikdən sonra, ölkəmizə geri qaytarılıb. Məsələ ilə əlaqədar, dərhal Rusiyadakı səfirliyimiz vasitəsilə Rusiya XİN-i ilə əlaqə saxlanılıb, Rusiya XİN-in rəsmisi məsələnin araşdırılacağını bildirərək, bu qərarın səbəbləri barədə izahat verməyib. Rusiya tərəfinin verdiyi bu qərarı qeyri-dost addım hesab edir, məsələ ilə əlaqədar Rusiya tərəfindən tutarlı izahat veriləcəyini gözləyirik".

Diqqətçəkən məqam ondan ibarətdir ki, Rusiyadakı bəzi qüvvələri Azərbaycan Milli Məclisinin deputatı A.Badamova qarşı törətdiyi hörmətsizlik Rusiya patriarx Kirillin Azərbaycana səfəri, Azərbaycan Prezidenti və Birinci vitse-prezidenti ilə görüşündən sonra dərhal baş verir. Görüşdə dövlətimizin başçısı və hörmətli Mehriban xanım Əliyeva arasında səmimi dialoq oldu, pravoslav icmasına Azərbaycanla göstərilən qayğı və s. barədə danışıldı. Bütün bu xoş münasibət fonunda gözəgörünməz qüvvələr var ki, hər vaxtla itikərəfli münasibətlərə xələf gətirməyə

çalışır və qaşınmayan yerdən qan çıxartmağa cəhd göstərir.

Vladimir Putin komandasında qonşu dövlətlərlə gərginliyin yaşanmasını istəyən qüvvələr var

Söz yox ki, Rusiyanın Azərbaycan Milli Məclisinin deputatı Azər Badamovun Moskvada aeroportunda saxlanması və ölkəyə girişinə qadağa qoyması Vladimir Putin komandasında qonşu dövlətlərlə əlaqələrdə gərginliyin yaşanmasını istəyən qüvvələrin olduğunu göstərir. Təəccüb doğuran məsələyə Rusiya tərəfinin əsaslı izahat verə bilməsi də Putin komandasında vahid birliyin, həm də siyasətin olmadığını göstərir. Belə demək

mümkünsə Rusiya hakimiyyətində pulu və siyasi çəkisi ağır olanlar meydanı sulayırlar. Onlar Rusiya-Ukrayna müharibəsinə görə, Vladimir Putinin düşünmək qabiliyyətini və prezident olaraq ölkəni idarəetməsini itirməsindən sui-istifadə edərək, istedikləri oyunu oynayırlar. Ümumiyyətlə Rusiyada yaşanan hadisələrə nəzər yetirdikdə məlum olur ki, Rusiyada MDB ölkələrinin vətəndaşlarına münasibətdə diskriminasiya və rasizm əsaslanan qərarlar qəbul edilir. Bu, Rusiyanın Mərkəzi Asiya ölkələrinə münasibətində özünü daha qabarıq nümayiş etdirilir. Özbəkistandan olan və Rusiyada çalışan miqrantlara qarşı təzyiqlər və təqiblər, Qırğızıstan vətəndaşları ilə bağlı insidentlər, Rusiya rəsmilərinin Qazaxıstanla bağlı məntiqə sığmayan açıqlamaları bu sıradandır. Yəni də Rusiyanın MDB ölkələri arasında Ermənistanla qarşı fərqli dostluq yanaşması göstərir. Baxmayaraq ki, Ermənistan Rusiya ilə əlaqələri kəsməyə və Avropa ölkələri ilə münasibət qurmağa çalışır. Bu günlər Ermənistanın baş naziri N. Paşinyanın Avropa İttifaqı ilə münasibətlərin qurulması barədə çıxışı buna misal ola bilər. Eyni zamanda Paşinyanın Estoniyaya səfər zamanı ölkə rəhbərlərindən Ermənistanın Avropa İttifaqına üzv olmasını xahiş etməsi İrəvanın Rusiya ilə yenidən dost olmaq, münasibətlər qurmaq fikrində olmadığını göstərir. Rusiyadakı ermənipərəst dairələr isə Paşinyandan sonrakı dönməni düşünərək, Ermənistanla Rusiya arasında əlaqələrin qorunub, saxlanılmasına çalışırlar. Bu baxımdan Rusiyada Ermənistan yeganə ölkədir ki, onun vətəndaşlarına, ermənilərə xüsusi diqqət və qayğı göstərilir, onların törətdiyi ən ağır əməllər ört-basdır edilir. Ancaq azərbaycanlılara qarşı təzyiq və təqiblər adı hala çevrilib. Milli Məclisin deputatı Azər Badamova qarşı olan hörmətsizlikdə məhz onun azərbaycanlı olması ilə bağlıdır. Sual yaranır ki, Azər Badamovun saxlanması şərtləndirən səbəb nədir? Araşdırmalarla məlum olur ki, son vaxtlar Rusiyada

antiAzərbaycan ovqatı yenidən baş qaldırıb. Salavyov, Simonyan kimi TV aparıcıları, Zatulın, Duqin kimi ermənipərəst deputatlar Azərbaycanın regionda güclənməsindən ciddi qarın ağrısı keçirirlər. Çalışırırlar ki, müxtəlif tərribatçı açıqlamalar, şər və böhtanlarla Azərbaycanın artan nüfuzuna xələf gətirsinlər. Bəzi hallarda bu rus şovinistlərin Azərbaycana yönəlik qərəzli yanaşmalarında bəzi Rusiyaya nökrçilik edən Nikolay Valuyev, Ramzan Kadirov kimi müsəlmanlar da iştirak edirlər. Hələ 2024-cü ilin sonlarında N.Valuyev "Rus Evi"nin Bakıda bağlanması ilə bağlı şərhində azərbaycanlıları "şobla-obla" adlandıraraq, Rusiyadakı azərbaycanlı diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin yoxlanılmasını təklif etmişdi. Nikolay Valuyev Azərbaycan və azərbaycanlılar barədə təhqiramiz ifadələr işlədib, açıq şəkildə azərbaycanlıları "şobla" adlandıraraq, həm Rusiya azərbaycanlılarını, həm də ümumilikdə Azərbaycan xalqını alçaldan çıxış edib. Bu ifadə Azərbaycan ictimaiyyətində və siyasi dairələrində ciddi narazılıq doğurub. Azərbaycan Milli Məclisinin deputatı Azər Badamov bu açıqlamaya dərhal sərt reaksiya verərək N.Valuyevin bu sözlərini etnik nifrət və düşmənçilik yaymaq cəhdi kimi qiymətləndirib və onun kimi şəxsin Dövlət Duması deputatı olmasını Rusiya parlamentarizminə təhqir adlandırır. Azər Badamov bildirmişdir ki, "Şobla"-nın orta statistik nümayəndəsini bədii şəkildə təsvir etməyə çalışsaq, bu söz elə ən çox Nikolay Valuyevin portreti uyğun gəlir: "Bu məxluqun antropoloji tipinə baxmaq kifayətdir ki, bu nadir eksponat tam inkişaf etməyərək Neandertalla Homo sapiens arasında bir yerdə ilişib qalıb. Valuyev kimi şəxslərin Dövlət Dumasının deputatı vəzifəsinə təyin edilməsi parlamentarizm prinsipinə təhqirdir".

Rusiya Dövlət Dumasının deputatı Nikolay Valuyevin Azərbaycan xalqının ünvanına səsləndirdiyi təhqiramiz fikirlərinə qarşı Azər Badamovun mövqeyi onun bir vətəndaş və millət vəkili olaraq göstərdiyi mövqeyindən irəli gəlir. Azər Badamovun açıqlamalarına baxılsa, burada hər hansı təhqir və s. bu kimi ifadələrə və münasibətə yol verilməyib. Bu da Valuyevin Azərbaycan xalqına qarşı səsləndirdiyi fikirlərin qəbuləlməzliyini ifadə etmək məqsədi güdüb. Nəzərə almaq lazımdır ki, Valuyevin fikirləri Rusiyanın özündə də rəşional düşünən insanlar tərəfindən mənfi qarşılanmışdır. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi Valuyevi "arzuolunmaz şəxs" elan edərək, onun ölkəyə girişinə qadağa qoyub. Ehtimal olunur ki, bunların cavabında Rusiya tərəfi də A.Badamovu "qara siyahı"ya salaraq, onun Rusiyaya girişinə qadağa qoyub. Bu səbəbdən, A.Badamov Moskvada hava limanında saxlanılıb və Astarxana uçuşuna buraxılmayaraq, Azərbaycana geri göndərilib.

Söz yox ki, Milli Məclisin deputatı A.Badamovun Rusiyaya buraxılmaması Rusiya ilə Azərbaycan xalqları arasında münasibətlərin ruhuna ziddir. Əgər bu gün iki ölkə arasında strateji mütəfiqlik münasibətlərindən danışılırsa, bu hal heç də başa düşülən deyil. Son olaraq, sual yaranır: Rusiya nə istəyir? Sərnşin təyyarəsinin raketlə vurulmasının aradınca ölkəmizə qarşı kiberhücumların (kiberhücum real faktlarla təsdiq olunub-red) təşkil edilməsi və daha sonra Milli Məclisin deputatı Azər Badamovun ölkəyə buraxılmaması ilə rəsmi Moskvada nələrə nail olmaq istəyir? Yəni Rusiya özü üçün yeni düşmən axtarışındadır, yaxud qonşu dövlətlərlə münasibətlərə xələf gətirməyə çalışır? Rusiyanın hakim zümərəsi ağıllı şəkildə düşünsə, yəqin ki, Azərbaycanla problemlərin yaranması ilə çox şeydən məhrum ola biləcəyini anlamalıdır.

İLHAM ƏLİYEV

Milli mətbuat 150: əsr yarımliq tarixin 70 ili

Milli mətbuatımızın 150 illik tarixi yoluna nəzər salarkən, bu yolların heç də hər zaman hamar olduğu görünmür. Keçilən keşməkeşli yollar, çəkilən əziyyətlər, yaşananların hər birinin 150 illik tarixdə öz izləri var. Hələ Azərbaycanın əsr yarımliq zamanda bir neçə ictimai-iqtisadi formasıyadan keçdiyini nəzərə alsaq, bu yollardakı maneələri görmək əsla çətin olmur. Ötən yazıda milli mətbuatımızın yaranmasından, bu yolda Həsən bəy Zərdabinin üç illik yorulmaz fəaliyyətindən söhbət açdıq. Bəs ötən əsrin 70 ilini zəbt edən sovet quruluşunda Azərbaycan mətbuatı necə yaşadı, necə fəaliyyət göstərdi?

II YAZI

Sərt senzura şəraitində

Mətbuatımız 150 illik yolun 1875-ci ildən 1990-cı illərin əvvəllərində ehatə etdiyi dövrünü Rusiyanın sərt senzura şəraitində fəaliyyət göstərmişdir. Sovet dövrünün Azərbaycanı öz mənəşində saxladığı

çox böyük, təsirli təbliğat vasitəsidir. Bu vasitənin 70 il öz xalqına deyil, başqa xalqa, başqa siyasətə xidmət etməsinin nə demək olduğu bu gündən həmin illərə baxarkən daha çox hiss olunur.

1918-ci ildə əldə etdiyimiz müstəqilliyimiz əlimizdən alınmasaydı, sapı özümüzden olan baltaların güdüzünə getməydi, itiril-

1908), "Rəhbər"(1906), "Dəbistan"(1906-1907), "Füyüzat"(1906-1907), "Məktəb"(1911-1917), "Şəlalə"(1913-1914) və ən əsası "Molla Nəsrəddin"(1906-1926) nümayəndələri bütün dövrlərdə çətin və məsuliyyətli olan mətbuatın ağır yükünü çiyinlərinə götürərək xalqın inkişafına, insanların maariflənməsinə, savadlanmasına xidmət etmiş, o dövrlərdə mətbuatın müxtəlif ideya istiqamətləri üzrə fəaliyyət göstərmiş, təzyiqlərlə rastlaşmışlar.

1919-cu ildə ölkəmizdə "Kommunist" qəzetinin nəşrinə başlanılması ilə sovet-kommunist mətbuatının əsası qoyuldu. Milli-mənəvi dəyərlərimizi qorumaq, milli mətbuatımızdan gələn ənənələri

güclənməsində mətbuat mühüm rol oynayır. Artıq Azərbaycanda müstəqil mətbuat formalaşmışdır. Bu, cəmiyyətin inkişafı üçün çox lazımdır. Bilirsiniz ki, Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev də bu məsələyə daim böyük diqqət göstərirdi. Özü də baxmırdı ki, bu orqanlar hansı istiqaməti tutur, siyasi baxışları necədir. Biz ümumi dövlət qururuq. Qanunun aliliyi məsələsi çox mühümdür. Hər bir cəmiyyət, hər bir insan, hər bir mətbu orqan öz fikrini sərbəst, azad şəkildə bildirməlidir".

Daha sonra kütləvi informasiya vasitələrinə dövlət qayğısı, milli mətbuatımızın yubileylərinin qeyd olunması barədə imzalanan sənədlər, mətbuat işçiləri üçün müasir, hər-tərəfli iş şəraitinin yaradılması qısa

1990-cı ilədək son 70 ili Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1969-1982-ci ilədək hakimiyyətdə olduğu illəri çıxmaq şərti ilə xalqımızın itirilmiş illəri hesab etmək olar. Hələ Heydər Əliyev həmin illərdə Azərbaycanda hakimiyyətdə olmasaydı, müstəqilliyimizin bərpasından bu günədək ölkədə həyata keçirilən işlərin təməli həmin illərdə qoyulmasaydı, 70 ilin acıları, zaman-zaman xalqa vurulan yaralar heç vaxt sağalmayacaqdı.

70 il bir xalqın düşündüyü fikrini, onu narahət edən sözü deyər bilməməsi nə demək idi? 70 il bir xalqın mətbuatının əlinədən alınaraq onu milliyətçə, dilçə, mədəniyyətçə, adətlərcə, ənənələrcə yad olan başqa bir xalqın yaratdığı imperiyanın qanunlarını dikte etməyə zorlayarkən, o, hansı vəziyyətdə düşərdi?

70 il qısa zaman deyil, 100 ilin, bir əsrin yarından çoxudur. 70 il mətbuatımızın özüm-üzə yox, rus imperiyasına xidməti millətimizeyindən nələri aldı, bunu hər birimiz yaxşı bilir. Ən azından 70 il imperiyanın qanunlarına tabe olmuşuq. 70 il rus əlifbasını mətbuatımıza tətbiq etmişik. 70 il standartlardan kənara çıxmamaq cəzasına məhkum olmuşuq. 70 il mətbuatımızda yalnız rus jurnalistikası bərqərar olub. 70 il Azərbaycan jurnalisti rus mətbuatının yaranması gününü Azərbaycan mətbuatının "yaranması günü" kimi bayram edib. Mətbuat kütlələr arasında

miş 70 ilimiz olmasaydı, təbii ki, 90-cı illərin əvvəllərində biz 90 yaşlı müstəqil bir dövlət, mətbuatımız isə 120 yaşlı qocaman bir mətbuat olacaqdı.

Böyük cəsarət... həm də repressiyalar

Hələ 70 il mətbuatımızda çalışanlar böyük cəsarətə malik olublar ki, milli mətbuatımıza xas olan bezi məqamları qoruyub saxlaya biliblər. Eyni zamanda 150 illik tarixi yolda Azərbaycan mətbuatı, həmçinin bu mətbuatın ağır yükünü çiyinlərində gəzdirenlər hamar yollardan çox nahamar yollarla addımlayıblar. Sovet rejimində azad söz dəyənlərin repressiyalara məruz qalması, xalqı azad olmağa səsləyənlərin bir gecənin qurbanına çevrilməsi kimi hallar az olmayıb. "Əkinçi" qəzetinin nümayəndələri M. F. Axundov, S. Ə. Şirvani, Ə. Gorani, Nəsen bəy Vəzirov, Əhsənül-Qəvaid (Hacı Məmmədsadiq), Ələkbər Heydəri, Məmmədağa Əlizadə Şirvani, Məmnun Əlqədari kimi maarifpərvər ziyalıların məqsədi cəhəltə olan Azərbaycan vətəndaşları üçün qəzet vasitəsilə ziya yaymaq, onları dünyadan agah etmək idi. Bu yolda "Əkinçi"dən sonrakı mətbuat orqanlarının "Ziya"(Ziyayi-Qafqaziyyə)1879-1884), "Kəşkül"(1883-1891), "Şərqi-Rus"(1903-1905), "Həyat"(1905-1906), "İrşad"(1905-

davam etdirmək istəyən ziyalılarımız repressiyanın qurbanı oldular. Faktıdır ki, "Kommunist" qəzetinin Ruhulla Axundov, Əliheydər Qarayev, Həbib Cəbiyev, Ağabala Yusifzadə kimi redaktorları repressiyanın qurbanı olmuşlar.

Repressiyanın qurbanları sırasında olanların hər biri mətbuatla sıx əlaqəsi olan adamlar-yeni dövrünün ziyalıları, söz demək bacarığı, təbliğat aparmaq qabiliyyəti olan adamlar olmuşlar ki, onlar da sərt sovet rejiminin dəmir qanunlarına tabe olmadıqları üçün rejimin ölüm pəncəsindən qurtara bilmədilər.

Müstəqil ölkə, müstəqil mətbuat

Beləliklə, zaman xalqımızı müstəqilliyinə qovuşdurduqdan sonra ölkəmizdə müstəqil mətbuat formalaşmağa, tam demokratik şəraitdə fəaliyyətə başladı. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 1993-cü ildə Azərbaycanda ikinci dəfə siyasi hakimiyyətə gəlməsi ilə milli mətbuatımız öz inkişaf mərhələsinə qədəm qoydu. Bu mərhələnin başlanğıcında mətbuat üzərindən senzuranın götürülməsi elə ilkin variantda mətbuatın sonrakı inkişafının göstəricisi, Azərbaycanda azad mətbuatın təməlinin demokratik əsaslarla qoyulduğunun təzahürü oldu.

Prezident İlham Əliyev deyirdi: "Hər bir demokratik cəmiyyətin formalaşmasında,

zaman kəsiyində mətbuatın sürətlə inkişafına təkan verdi. Ölkəmizdə mətbuata göstərilən diqqət və qayğı, jurnalistlərə verilən sərbəstlik demokratik mətbuatın yaranması üçün zəmin yaratdı.

Müstəqillik illərindən əvvəl əgər jurnalist ixtisasına tək Bakı Dövlət Universitetində yiyələnmək olardısı, çox qısa zamanda Naxçıvan Dövlət Universitetində, eləcə də digər ölkə universitetlərində də jurnalist ixtisası üzrə təhsil almaq imkanı yaradıldı. Bütün bunlar isə təbii ki, ümumilikdə mətbuatımızın inkişafına təkan verən amillər idi.

Bu gün ölkəmizdə onlarla mətbu orqan nəşr olunur. Bütün dövrlərdə olduğu kimi, bu gün də mətbu orqanlar müxtəlif ideya istiqamətləri üzrə fəaliyyət göstərir. Onları təxmini olaraq aşağıdakı təsnifat üzrə qruplaşdırmaq olar:

Dövlət mətbuatı Müxalifət mətbuatı Sərbəst mətbuat Uşaq mətbuatı

Sonrakı illərdə müasir texnologiyalar, eləcə də internet həyatımıza daxil oldu ki, bütün mətbu orqanların eyni zamanda saytları, yeni informasiya agentlikləri və portallar da yaranmağa başladı. Beləliklə, Azərbaycan mətbuatı sosial media dövrünə qədəm qoydu və bu, mətbuatımızın yeni dövrdə inkişafına yeni yelkənlər açdı.

Milli mətbuat 150: əsr yarımliq tarixin 70 ili

Əvvəli-Səh-10

70 illik fasilədən sonra yenidən dördüncü hakimiyyətdə

Mətbuat azadlığını və bu azadlığın gücünü dərinlən bilən M. Ə. Rəsulzadə deyirdi ki, cəmiyyətdə mətbuatın rolu çox böyük və əhəmiyyətli-dir. Mətbuat mühüm milli qüvvələrdən biridir. O, milli iqtidarda dördüncü yerdə durur. Yeni iqtidarın üç qüvvəsi, birinci qanunvericilik, ikinci-icraedici, üçüncü-hüquq orqanları. Bundan sonra mətbuat gəlir.

M. Ə. Rəsulzadə yazırdı ki, mətbuat azadlığına əl qaldırmaq insan azadlığına təcavüz etməkdir. Adamların ağılı və fikri azad olsa, onların fərdi inkişafı da sürətlənər. Azadlığın qarşısını almaq insanın ağılı və təkəkkürünü əlin-

maddəsinin 1-ci bəndində deyilir: Hər kəsin fikir və söz azadlığı vardır. Konstitusiyamızın 50-ci maddəsinin 1-

haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu; -“Məlumat azadlığı haqqında”

Azərbaycan Respublikası müstəqillik qazanandan sonra özünün Konstitusiyasını yaratdı. Konstitusiyanın xalqa verdiyi hüquqlardan biri də mətbuatla, söz, fikir azadlığı ilə bağlıdır.

dən alıb onu bir maşına, ya cansız alətə çevirmək deməkdir.

Y. N. Zasurski qeyd edirdi ki, iqtisadi çətinliklər ucbatından keçmiş sovet respublikalarında dərc edilən qəzetlər IV hakimiyyət funksiyasını yerinə yetirmək əvəzinə özlərindən əvvəli üç hakimiyyətin əlində oyunc-ağa çevrildilər.

Azərbaycan Respublikası müstəqillik qazanandan sonra özünün Konstitusiyasını yaratdı. Konstitusiyanın xalqa verdiyi hüquqlardan biri də mətbuatla, söz, fikir azadlığı ilə bağlıdır. Konstitusiyamızın 47-ci

ci bəndində deyilir: Hər kəsin istədiyi məlumatı qanuni yolla axtarmaq, əldə etmək, ötürmək, hazırlamaq və yaymaq azadlığı vardır. 50-ci maddənin 2-ci bəndində isə belə deyilir: Kütləvi informasiyanın azadlığına təminat verilir. Kütləvi informasiya vasitələrində, o cümlədən mətbuatda dövlət senzurası qadağandır.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının bazası əsasında qəbul edilmiş aşağıdakı qanunlar KİV-in hüquqi tənzimlənməsində birbaşa rol oynayır:

-“Kütləvi informasiya vasitələri

Azərbaycan Respublikasının Qanunu; -“Dövlət sirri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu; -“İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu; -“Müəlliflik hüququ haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu; -“Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu; -“Rəhbər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu.

KİV-in hüquqi tənzimlənməsinin digər məqamlarını formalaşdırmaq üçün bir sıra fərman və sərəncamlar imzalanmışdır:

-“Azərbaycan Respublikasında söz, fikir və mətbuat azadlığının təmin edilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı;

-“Kütləvi informasiya vasitələrinə dövlət qayğısının artırılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı.

Müstəqilliyimizin bizə bəxş etdiyi dəyərlərdən biri də o oldu ki, Milli Konstitusiyamızın qəbulu və yuxarıda adları sadalanan sənədlərin imzalanması ilə Azərbaycan jurnalisti 70 illik fasilədən sonra yenidən dördüncü hakimiyyətdə yerini aldı. Mətbuat azadlığı sayəsində ictimai fikrini müstəqil şəkildə formalaşdırmağa başladı.

Mətanət Məmmədova

Elçin Bayramlı

Uşaqların işlə(dil)məsi: cinayət, yoxsa fədakarlıq?

Bəşəriyyətin ağırlı problemlərindən biri də uşaq əməyinin istismar olunmasıdır. Dünyada uşaq əməyinə 200 milyon uşaq cəlb edilib. Onların yarısı təhlükəli işlərlə məşğul olurlar. Əməyi istismar olunan uşaqların istisnasız olaraq hamısı kapitalist ölkələrindədir. Sosialist ölkələrdə uşaq əməyi qəti qadağandır. Xüsusən, yoxsul ölkələrdə uşaq əməyinin istismarı faktlarının yarısı könüllülük əsasdadır. İfrat yoxsul ailələrdə uşaqlar özləri könüllü şəkildə işləməyə başlayır ki ailəsini acludan xilas etsin.

Azərbaycanda uşaq əməyinin istismarı halları yalnız sosialist respublika dövründə mövcud olmayıb. 90-cı illərdən başlayaraq uşaqların istismar edilməsi halları çoxalıb. Onların da təxminən yarısı sahibsiz uşaqlar idi. Küçələrdə belələrinə tez-tez rast gəlinirdi. Usta səxslərində, səyyar satışda və sair sahələrdə belə faktlar çox idi. Lakin son dövrdə bu halların qarşısı əhəmiyyətli dərəcədə alınıb və artıq belə hallara az rast gəlinir. Bununla belə problem aradan qalxmayıb.

Hazırda uşaq əməyilə bağlı Azərbaycandakı mövcud situasiya çox ziddiyyətlidir. Burada məsələnin 2 tərəfi var. Biri müasir tendensiyalar nəticəsində hazırda uşaqların daha tez fəaliyyətlə məşğul olması, texnologiyaların verdiyi imkanlardan bəhrələnməsi, öz istedadlarını, bacarıqlarını inkişaf etdirməsi, hər hansı bir sənətdə, peşədə, IT işlərində çalışmasıdır. Bu da yol veriləndir – lakin yalnız 9-cu sinfi bitirdikdən sonra. Çünki 9 illik təhsil bizdə məcburidir. Ondən əvvəl uşağı təhsildən yayındırmaq olmaz.

İkinci qrupa isə məcburi səbəbdən və ya zorakı şəkildə əməyə cəlb olunan uşaqlar daxildir. Bu da iki yerə bölünür. Bunlardan biri uşaq istismarıdır- kimlərsə qəsdən uşaqlardan ucuz işçi qüvvəsi kimi istifadə edir. Xüsusən də sahibsiz uşaqlar dilənçiliyə, səyyar satışlara cəlb olunur. Bu, cinayətdir və qarşısı alınmalıdır.

İkinci tərəf isə könüllü fəaliyyətlə bağlıdır. Bəzi uşaqlar ailəsinin sosial vəziyyətinin ağır olduğunu görərək və ya evdə xəstə valideyni, müalicəyə ehtiyacı olan ailə üzvü varsa, könüllü şəkildə işləyərək ailəsinə kömək etməyə çalışır. Bu uşağın tərəfindən baxanda vicdanlı və əxlaqlı bir davranış sayıla bilər. Amma digər tərəfdən, bu uşaq hüquqlarının pozulmasıdır.

Bu problemin qarşısını almaq üçün həmin ailələrə dövlət tərəfindən sosial yardım paketləri verilməlidir və ya valideynləri işlə təmin edilməlidir. Əgər valideyn xəstədirsə və işləyə bilmirsə, sosial yardımla təmin olunmalıdır ki, uşaq işləməyə məcbur qalmasın. Bu baxımdan dövlət elə bir sosial sistem qurmalıdır ki, uşaqların məcbur səbəbdən könüllü işləməsinə ehtiyac qalmasın, bu mümkün olmasın.

Bir çox kəndlərdə uşaqlar təsərrüfat işlərində kömək edir. Bu da yaxşı haldır - dərstdən yayınmamaq şərti ilə. Uşağın zəhmətə alışıdırılması müəyyən yaşdan sonra daha məqsədəuyğundur. Yaradıcı və əlavə fəaliyyətlərlə məşğul ola bilərlər. Məsələn, gün ərzində 2-3 saat hansısa sənət öyrənsə, bu qəbul ediləndir - dərslərinə mane olmadan.

Bu məsələlərə standart yanaşma olmamalıdır. Əsas məsələ uşaq istismarının qarşısını almaqdır. Əsas prinsip budur: uşaqların zorla, məcburi şəkildə əməyinin istismar olunmaması. Əmək Məcəlləsinə əsasən, 15 yaşdan aşağı uşaqların işləməsi qadağandır.

İkinci istiqamət isə, könüllü şəkildə işləməyə məcbur olan uşaqları buna vadar edən səbəblərin aradan qaldırılmasıdır. Uşaqpulu burada çox vacibdir. Dünyanın bir çox ölkələrində tətbiq olunur, təəssüf ki, bizdə yoxdur. Uşaqpulunun olması, bu kimi uşaqların- ailəsinə kömək etmək üçün işləməyə məcbur qalanların- həm öz həyatını təmin etməsinə, həm də təhsilini davam etdirməsinə kömək edir. Düzdür, ünvanlı sosial yardım proqramı var və bəzi ailələrə bu yardım verilir. Amma ünvanlı sosial yardımda da problemlər var. Müxtəlif bəhanələrlə çətin vəziyyətdə olan bir çox ailələrə sosial yardım verilmir. Bu səbəbdən uşaqlar ailələrinə kömək etmək üçün öz əməyini istismar etməyə məcbur olur.

Cəmiyyətə gəlincə, əgər cəmiyyət çətin vəziyyətdə olan ailələrin uşaqlarının işləməsindən narahatdırsa, bu ailələrə yardım edə bilər. Qohumlar, qonşular, xeyriyyə cəmiyyətləri, müxtəlif sosial təşkilatlar bu işdə dəstək göstərə bilər. Bundən əlavə, uşaq istismarı ilə qarşılaşdıqda müvafiq orqanlara xəbər verməklə bu cinayətlərin qarşısını almaq mümkündür.

Aprelin 22-də Hindistanın nəzarətində olan Cammu və Kəşmir əyalətinin Pahalqam rayonunda silahlı şəxslərin turistlərə atəş açması nəticəsində 26 nəfərin həlak olmasından sonra iki ölkə arasında gərginlik "qisas yarışına" çevrilib. Yeni Dehli Pakistandan gələn bütün idxalları növbəti bildirişə qədər qadağan edib və hava və ya avtomobil yolu ilə gələn bütün poçt və yüklərin dayan-dırıldığını elan edib.

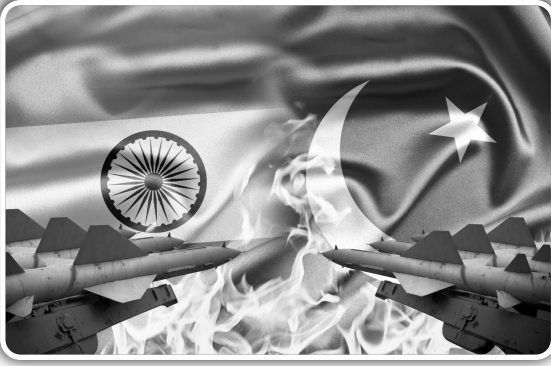

dakı keçid məntəqəsində əvvəlki kimi bay-raq endirmə mərasimi keçirilib. Çoxdan formalaşmış ritual Pakistan və Hindistandan olan sərhəddə tələb olunan hərəkətlərə həyata keçirilib.

Bu nə deməkdir?

The New York Times bir sıra Pakistan vətəndaşlarından müsahibə götürüb. Onun qənaəti: Pakistanlıların həyatda bir çox problemləri var - yüksək qiymətlər, separatçıların və ya cihadın fanatik tərəfdarlarının fəaliyyət göstərdiyi yerlərdə polis və ordu tərəfindən yolların bağlanması. Buna görə də gənc nəsəl - xüsusən də universitet tələbələ-

Hindistan-Pakistan: "qisas yarışa"

Pakistan bayraqlı gəmilərin Hindistan limanlarına, Hindistan bayraqlı gəmilərin isə Pakistan limanlarına daxil olması qadağan edilib. Pakistan isə gərginliyin artdığı bir dövrdə ballistik raket sınağı keçirib.

Bu arada Türkiyə Hərbi Dəniz Qüvvələrinə məxsus "TCG BÜYÜKADA" hərbi gəmisi liman səfəri çərçivəsində Pakistanın Karaçi limanına gəlib. Pakistan Hərbi Dəniz Qüvvələrinin bəyanatında deyilir ki, səfər iki donanma arasında qarşılıqlı anlaşmanı artırmaq və dəniz əməkdaşlığını gücləndirmək məqsədi daşıyır.

Pakistan təlimlərdə Fəth raketini atdı

Pakistan ordusu təlimdə yerli istehsal olan yer-yer FƏTH raketini "uğurla" atdığını açıqlayıb. Hindistanla gərginlik artdıqca Pakistan Ordusunun İctimaiyyətə Əlaqələr Departamenti (ISPR) "Ex INDUS" təlimi ilə bağlı yazılı açıqlama verib. Bəyanatda qeyd olunub ki, 120 kilometr mənzilli, yerli istehsal olan "Fəth" raketini təlim zamanı ordunun əməliyyat hazırlığını təmin etmək məqsədi ilə "uğurla" atılıb. Bildirilib ki, bu təlimlə ordunun "ölkənin ərazi bütövlüyünə qarşı təhdidlərə cavab vermək" hazırlığı və texniki sənəti nümayiş etdirilib.

Aprelin 22-də Hindistanın idarə etdiyi Cammu və Kəşmir əyalətinin Pahalqam rayonunda silahlı şəxslərin turistlərə atəş açması nəticəsində 26 nəfər ölüb, çoxlu sayda insan yaralanıb. Hücuma səbəbkarlarını "Pakistandan gəldi" ittiham edən Hindistan, "Hind Suları Müqaviləsi"ni dayandıraraq, Yeni Dehliyə çalışan Pakistanlı müşavirlərdən bir həftə ərzində ölkəni tərk etmələrini istəyib və Pakistan vətəndaşlarına viza xidmətlərinin dayandırıldığını və əvvəllər verilmiş bütün vizaların ləğv edildiyini açıqlayıb.

Pakistan ittihamları rədd etdi və Hindistanın İslamabaddakı diplomatik işçilərinin sayını məhdudlaşdırdı, "Hind Suları Müqaviləsi"ndən kənar çaylara hər hansı müdaxilənin "müharibə aktı" sayılacağını bəyan etdi, Hindistanla bütün ticarəti dayandırdı və hava məkanını bağlayıb. Digər tərəfdən Hindistan mətbuatı Hindistanın Çenab çayı üzərindəki Bağlıhar bəndindən Pakistana su axını dayandırdığını yazmışdı.

Hindistandan döyüş hazırlığı

Hindistan Hərbi Hava Qüvvələri Pakistanla sərhəddə yüksək hazırlıq vəziyyətinə gətirilib. Bu barədə "Times of India" qəzeti Hərbi Hava Qüvvələri komandanlığında mənbələrə istinadən məlumat yayıb. Rəcəstan və Pəncabdakı irəli baza-

larda tam silahlı döyüş eskadriyaları ekipajları dərhal döyüş missiyaları üçün gözləmə rejimindədirlər. Fransadan alınmış çoxməqsədli Rafale qırıcıları, 300 km-dən çox mənzilli "Scalp" hava-yer tipli qanadlı raketləri ilə döyüş tapşırıqlarını yerinə yetirmək üçün istifadə oluna bilər. Nəşr qeyd edir ki, Hindistan hərbi aerodromlarında aviasiya dəniz qüvvələri üçün mayın 5-nə keçən gecə Pakistan qoşunlarının Kəşmirə

bütün nəzarət xətti boyunca sərkiz sektorda baş verən səbəbsiz atəşə məruz qalması ilə əlaqədar artırılıb.

Dördüncü müharibənin astanasında

Pakistan Hindistanla Kəşmirə bağlı gərginliyin artması fonunda güc nümayişinə əl atıb. O, 450 km mənzilli ballistik raketini sınaqdan keçirib. Mütəxəssislərin fikrincə, raket ya Pakistanın səhra ərazisinə, ya da Ərəb dənizinə düşüb, yəni Hindistanda deyil. Kəşmirdə isə tərəflər bir-birinə atəş açıblar, lakin məqsədyönlü şəkildə deyil, münaqişəni genişləndirməkdən yayınmağa çalışırlar. Axı Hindistan və Pakistan üç dəfə döyüş meydanında qarşılaşıblar və yeni müharibə istəmirlər. Problem ondadır ki, Hindistan İslamabadı terrorçuları gizlətdiyinə görə ittiham edir.

Pakistan və Hindistan 1947-ci ildə Britaniyanın Hindustan yarımadasındakı müstəmləkəsini iki dövlətə - Hindistan və Pakistana bölməsindən sonra Kəşmir uğrunda döyüşə başlayıb. Mübarizə üçün bəhanə Londonun qurduğu koloniyaların idarəetmə sistemi idi. Bir çox bölgələrdə ali hökmdarlar Britaniyanın asanlıqla təzyiq göstərdiyi maharacalar idi. Kəşmir belə idarə olundu. Maharaja hindu idi və əhalinin əksəriyyəti müsəlmandır. Pakistanda onlar Dehliyə razılıq istəmədilər, "milli" yaratdılar və onu Kəşmirin əsas şəhəri olan Şrinaqara doğru aparıblar. Dehli nizami ordu hissələrini Kəşmirə köçürməyə məcbur olub.

Həmin dövrdə, eləcə də ikinci Hindistan-Pakistan müharibəsindən sonra sərhədi əvəz edən faktiki nəzarət xətti formalaşdı. Üstəlik, hər bir tərəf sübut edir ki, bütün Kəşmirə sahib olmaq hüququ var. Bu, aprelin 22-də Kəşmirdə Pahalqam şəhəri yaxınlığında baş verən faciənin fonudur. Pakistanın idarə etdiyi Kəşmirdə bazası olduğu güman edilən yaraqlılar sərhəd kimi xidmət edən atəşkəs xəttinə sızaraq 26 turisti öldürüb. Cinayət Hindistanda hiddətə səbəb olub. Sosial şəbəkələrdə insanlar Pakistanın cəzalandırılmasını tələb edirlər.

Bu ittihamlı atmosferdə İslamabadın hücumla bağlı qərəzsiz təhqiqat razılıq verməyə hazır olduğu bəyanatını ciddi qəbul

etmək çətindir. Pakistanın siyasətinin daha əhəmiyyətli əlaməti yeni raketin sınaqdan keçirilməsi idi. Onun nüvə yükü daşımağa qadir olub-olmadığını demirlər. Lakin həm Hindistan, həm də Pakistan nüvə silahı arsenalına malik olduğundan, raket sınağı məşum çalar alır. Hər iki ölkənin şərhçiləri həyəcan təbili çalır: işlər həqiqətən də ən pisə doğru gedə bilərmi?

Pakistanın Müdafiə Nazirliyi bildirib ki,

"Abdali"

raket sisteminin buraxılması qoşunların ondan istifadəyə hazırlığını yoxlamaq və naviqasiya avadanlıqlarını sınaqdan keçirmək üçün zəruridir. Pakistan prezidenti Asif Əli Zərdari və baş nazir Şahbaz Şərif

imtahan iştirakçıları uçuşlarına görə təbrik ediblər. Bu jest və yeni raketin bir çox əsrlər əvvəl Hindistanın məşhur müsəlman fəthi Abdalinin adını daşması İslamabadın qətlə nəinki qismən də olsa günahı öz üzərinə götürmək istəmədiyini, həm də vətəndaşları arasında millətçi əhval-ruhiyyəni qızıqdırmağa hazır olduğunu sübut edir.

İslamabadda yaşayan hərbi ekspert Seyid Əli Pakistan liderlərinin döyüşkən bəyanatlarına haqq qazandırmaya çalışıb. O, Pakistan kəşfiyyatının Hindistanın zərbəni həyata keçirmək niyyətinə dair sübuta malik olduğunu iddia edib. Digər tərəfdən, onun şərhçi İslamabadın Hindistanı raket zərbəsi ilə hədələməsinin səbəbini qismən izah edir. Pakistanın kəskin reaksiyasının fonunda Hindistanın Pakistanın Hind çayının sularına çıxışını əngəlləməyə başlaması göstərilir. Keçən əsrdə əldə edilən razılaşma pakistanlı fermerlərə tarlalarını Hind çayının qollarından birinin suyu ilə suvarmağa icazə verdi. Pakistanda baş verən terror aktından sonra Hindistan Pakistana su axını azaltmağa üçün şlüz qapılarını istifadə etməyə başlayıb.

Öz növbəsində Hindistan Pakistanın Pahalqamdakı terror aktının təşkilatçıları ilə əlaqəsini açıqlayıb. Hindistan Milli Təhqiqat Agentliyinin (NIA) ilkin hesabatında Pakistanın Xidmətlərarası Kəşfiyyat (ISI) ilə hücumu təşkil edən "Ləşkər-e-Taibə" terror qruplaşması arasında əməliyyat əlaqələri göstərilir. Bu barədə Hindistanın NDTV telekanalı NIA-dakı mənbələrə istinadən məlumat yayıb.

Turistlərə edilən hücumun nəticələrini hər iki ölkənin diplomatları və adi səyahətçilər hiss ediblər. Dehli və İslamabad bəzi diplomatik heyətin qovulması barədə mübadilə ediblər. Hindistan Pakistan vətəndaşlarına ölkəyə səfər etmək üçün verilən vizaları ləğv edib. Nəzərə alsaq ki, bir ailənin üzvləri çox vaxt şərti sərhədin hər iki tərəfində yaşayıb, bu, onların ünsiyyətinə mane olur. Lakin Vagah ərazisində iki ölkə arasın-

ri deyirlər: "Müharibə bizə lazım olan son şeydir, biz bunu istəmirik".

Bəs dünya güclərinin reaksiyası necədir?

Rusiya münaqişənin diplomatik yolla həllinə çağırıb. Kəşmirdə turistlərin öldürülməsi Hindistan siyasətçilərinin xaricə səfər proqramlarına artıq təsir edib. Nə Hindistanın baş naziri Narendra Modi, nə də müdafiə naziri Rajnath Singh Qələbə Paradına Moskvaya gəlməyəcək. Hindistanı müdafiə nazirinin müavini Sanjay Set təmsil edəcək. Səbəb, Hindistan mediasının yazdığı kimi, məhz Kəşmirdə yaraqlılar tərəfindən turistlərin öldürülməsindən sonra atışmaların olması və hər iki ölkənin siyasətçilərinin təhdid dolu bəyanatlar verməsidir. Seçicilərinin hisslərini nəzərə almağa məcbur olan Modi BMT və digər beynəlxalq forumlarda Pakistanı pisləməyə çalışır.

Hindistanın kosmosda iki peyk arasında döyüşü simulyasiyası

Hindistan Kosmik Tədqiqatlar Təşkilatı (ISRO) aprel ayında SpaDeX kosmos missiyasının bir hissəsi olaraq buraxılan iki peyk arasında simulyasiya edilmiş döyüş keçirib. Bu barədə NDTV kanalı məlumat yayıb. Xəbərdə deyilir ki, ISRO missiyasını idarəetmə mərkəzinin komandanlığı ilə SDX 01 və SDX 02 peykləri 28,8 min km/saat sürətlə kompleks yaxınlaşma manevrini həyata keçirib və bu, bu kosmik gəmilər arasında döyüşü simulyasiya edib. Bundan əvvəl peyklər ISRO-nun orbitdə ikinci uğurlu avtonom dok-doklama və çıxışı həyata keçirmişdi. Əvvəlcə uçuş proqramında əlavə görüş manevri planlaşdırılmamışdı, lakin iki nəqliyyat vasitəsinin göyertəsində qalan yanacaqın istifadəsi üçün simulyasiya edilmiş döyüşün aparılması qərara alındı. "Təcrübə Hindistan üçün kosmik texnologiya sahəsində irəliyə doğru bir addım oldu" deyərək NDTV-dən bildirilib.

SDX 01 və SDX 02 peykləri ISRO tərəfindən keçən il dekabrın 30-da insanların gələcək kosmosa uçuşu üçün əsas olan orbitdə dok təbii etmək üçün buraxılıb. Kosmosa Şriharikotadakı kosmodromdan baş tutub. Kosmik gəmi təxminən 470 km yüksəklikdə yerləşdirilib. Yanvarın 16-da onlar müvəffəqiyyətlə yanaşdılar, martın 13-də isə limandan çıxdılar. Hindistan kosmosda belə bir əməliyyat həyata keçirən dördüncü ölkə olub.

V.VƏLİYEV

www.sesqazeti.az

Yeni doğulmuş körpənin alış-veriş SİYAHISI

Yeni doğulmuş körpə ilə bir çox yeni valideynlər üçün böyük bir həyəcan və narahatlıq gəlir. Körpənin ehtiyaclarını ödəmək və ona yaxşı qayğı göstərmək üçün nə almaq lazım olduğunu bilməyiniz vacibdir. Alış-veriş siyahınızı düzgün hazırlamaq həm xəstəxana zamanı, həm də sonra rahatlığınızı təmin edəcək. Bu, həm də bəzi vəziyyətlərdə hazırlıqsız tutulmağınızın qarşısını alacaq. SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Ümumi yeni doğulmuş körpə alış-veriş siyahısı belədir:

- Beşik və ya çarpay
- Uşaq yorğanları
- Yeni doğulmuş körpə geyimləri (body, tulum, əlcək)
- Hazır uşaq bezləri
- Uşaq salfetləri
- Uşaq şampunu və hamam məhsulları
- Əmzik və butulka

- Uşaq monitoru və ya kamerası
- Avtomobil üçün uşaq oturaacağı
- Uşaq arabası
- Uşaq dırnaq qayçı dəsti
- Körpə qidası və yemək qabları

Əsas geyim ehtiyacları

Uşaq sahibi olmaq valideynlər üçün böyük həyəcan və məsuliyyət deməkdir. Yeni doğulmuş körpə üçün alış-veriş edərkən, əsas geyim ehtiyaclarını ödəmək vacibdir. Körpənizi rahat olması və onu qorumaq üçün düzgün paltar seçmək, onların sağlam və xoşbəxt olması üçün vacibdir.

İlk növbədə, körpələrin həssas dərisini qıcıqlandırmayan pambıqdan kombinezon və tulum almaq lazımdır. Körpələrin sürətli böyümə prosesinə uyğun müxtəlif ölçü və rənglərdə paltar seçə bilərsiniz. Bundan əlavə, kombinezonlarda çırtıqlar və ya düymələr varsa, sizin üçün daha asan olacaq. Körpənizin bezini tez-tez dəyişməli olduğunuz üçün praktik paltar seçmək vacibdir.

Bundan əlavə;

Mövsümi papaq
Əlcəklər,
Pijama dəstləri,
Ayaqqabılar

Digər aksesuarlar da alış-veriş siyahınızda olmalıdır.

Körpənin rahat və təhlükəsiz olmasını təmin etmək üçün bu detallara diqqət yetirmək vacibdir.

Yeni doğulmuş körpə üçün alış-veriş edərkən, əsas geyim ehtiyaclarını nəzərə almaq körpənin rahatlığı və sağlamlığı üçün vacibdir. Düzgün paltar seçərək körpənin xoşbəxt və sağlam böyüməsini təmin edə bilərsiniz.

Qida məhsulları

Yeni doğulmuş körpələr üçün qida məhsulları çox vacibdir. Körpələrin sağlam böyüməsi və inkişafı üçün düzgün qida məhsullarına üstünlük verilməlidir. Bunlara ana südü və ya süd qarışığı, əmziklər, uşaq şüşələri və hündür oturaçaqlar daxildir.

Körpələrin qida ehtiyacları çox həssas olduğu üçün uyğun məhsullardan istifadə etmək vacibdir. Ana südü körpələr üçün ən sağlam qidadır və ilk altı ayda körpələrin yal-

nız ana südü ilə qidalanması tövsiyə olunur. Süni qidalara üstünlük verən ailələr körpələrini düzgün qidalandırmaq

üçün bu məhsullardan istifadə edə bilərlər. Əmziklər və butulkalar körpələrin qidalanma zamanı istifadə edə biləcəyi vacib alətlərdir. Əmzik körpəni sakitləşdirməyə kömək etdiyi halda, şüşə körpəyə təhlükəsiz şəkildə ana südü və ya süni qarışığı verməyə imkan verir.

Hündür kürsü körpələrin sabit qidalanmasını təmin edən və onlara rahat mühit təmin edən məhsuldur. Körpələrin təhlükəsiz qidalanması üçün hündür kürsüdən istifadə etmək vacibdir.

Yuxu avadanlıqları

Körpənin rahat yatmasını təmin etmək üçün düzgün avadanlıqların olması son dərəcə vacibdir. Yuxu körpənin sağlam inkişafı üçün çox vacib faktordur. Körpənin yuxu rejimini uyğun avadanlıqla təmin etmək böyük rahatlıq təmin edəcək.

Beşik və ya çarpay seçərkən diqqət etməli olduğunuz ən vacib məqam körpənin təhlükəsizliyi və rahatlığıdır. Körpənin rahat hərəkət edə biləcəyi təhlükəsiz bir mühit təmin edən yataq vacibdir. Bundan əlavə, beşik və ya çarpayının hündürlüyü körpənin asanlıqla çatma biləcəyi səviyyədə olmalıdır. Körpənizi isti havada sərinləmək üçün

havanın keçməsinə imkan verən yuxu çantaları seçə bilərsiniz. Pambıq və təbii materiallardan hazırlanmış kombinezonlar körpənizi rahat saxlayarkən tərləməsinin qarşısını alacaq. Yuxu zamanı körpənin başını dəstəkləyə biləcək bir yastıq da çox vacibdir. Körpənin başını dəstəkləyən yastıq onun düzgün vəziyyətdə yatmasını təmin edərək onu boyun və bel ağrılarından qoruyacaq.

Gigiyena materialları

Gigiyena ləvazimatları körpə baxımında ən vacib elementlərdən biridir. Doğru məhsulların seçilməsi körpənin sağlamlığı və təhlükəsizliyi üçün çox vacibdir. Xüsusilə yeni doğulan körpələr üçün gigiyena mövzusunda daha diqqətli olmaq lazımdır. Körpənin dərisi həssas olduğu üçün düzgün məhsulların seçilməsi onun dərisinin zədələnməsinin qarşısını alacaq.

Uşaq bezləri kimi ən sadə gigiyena məhsullarından başlayaraq:

Uşaq şampunu,

Uşaq sabunu,

Yaş salfetlər kimi məhsullar da körpə baxımında istifadə

edilməsi lazım olan materiallar arasındadır.

Bu məhsulların tərkibinə diqqət yetirmək onların körpənin dərisinə zərər verməsinin qarşısını alacaq.

Kremlər körpələrin dərisinin qıcıqlanmasının qarşısını alan mühüm məhsuldur. Bezi dəyişdirərkən uşaq bezi kremindən istifadə körpənin rahatlığını təmin edəcək. Bundan əlavə, dırnaq qaycısı, qulaq təmizləyən pambıq, burun aspiratoru kimi məhsullar körpə gigiyenası üçün zəruri materiallardır.

Körpə baxımında gigiyena materiallarının təmizliyi də çox önəmlidir. İstifadə olunan materialların müntəzəm təmizlənməsi və dezinfeksiya edilməsi körpələrin sağlamlığı üçün vacibdir. Bu səbəbdən fırça və daraq, vanna, uşaq tualeti, uşaq hamamı kimi məhsulların gigiyenasına diqqət yetirmək lazımdır. Gigiyena məhsulları körpə baxımının əvəzedilməz hissəsidir. Körpənin sağlamlığı və təhlükəsizliyi üçün düzgün keyfiyyətli məhsulların seçilməsi onun xoşbəxtliyini və rahatlığını təmin edəcəkdir.

Sağlamlıq və təhlükəsizlik məhsulları

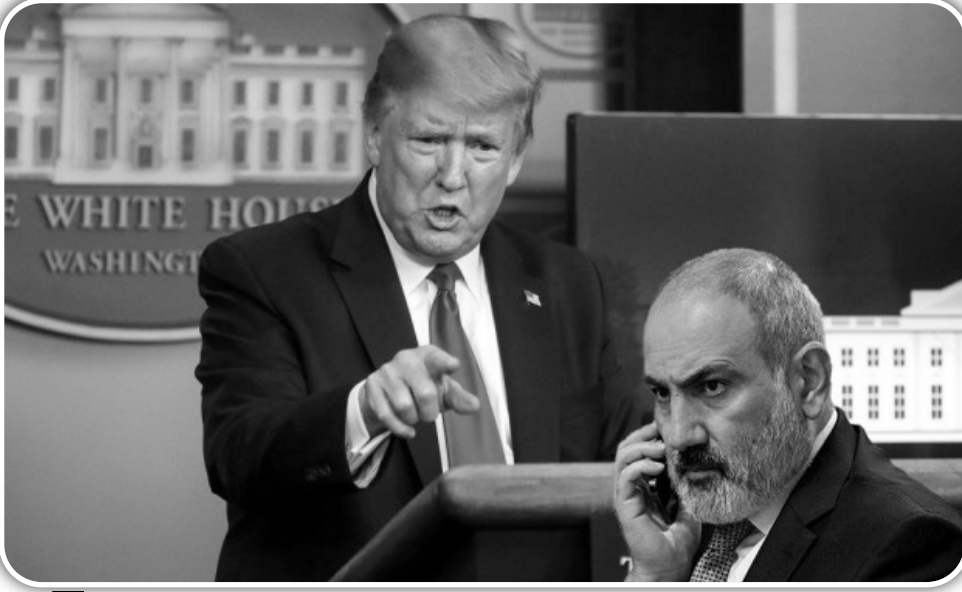
Sağlamlıq və təhlükəsizlik məhsulları yeni doğulmuş körpə alış-veriş siyahısında çox əhəmiyyətli bir yerə malikdir. Körpənin sağlamlığı və təhlükəsizliyi hər şeydən əvvəl gəlir. Buna görə düzgün məhsulları seçmək vacibdir.

Sağlamlıq və təhlükəsizlik məhsullarına körpə termometri, burun aspiratoru, körpə dırnaq qayçıları, körpəyə ilk yardım dəsti və təhlükəsizlik qapıları daxildir. Prenatal alış-veriş siyahınızı hazırlayarkən bu məhsulları mütləq nəzərə almalısınız.

Körpə termometri körpənin temperaturunu ölçmək üçün vacibdir. Yüksək hərarət körpələrdə ciddi sağlamlıq problemlərinə səbəb ola bilər. Buna görə dəqiq ölçmə vacibdir.

Burun aspiratoru körpənin burun tıxanılığını təmizləmək üçün istifadə edə biləcəyiniz bir məhsuldur. Körpələr tez-tez burun tıxanılığına səbəb ola bilər, buna görə də burun aspiratorunun əlində olması faydalıdır. Körpə ilk yardım dəsti fəvqəladə hallarda istifadə edə biləcəyiniz bir vasitədir. Yıxılma, sıyrılma və ya digər kiçik qəzalar üçün bu dəstin əlinizdə olması vacibdir.

Ayşən Vəli

İrəvanın geopolitik fiaskosu

Paşinyan körpüləri bərpa etmək üçün Moskvaya gedir. Bir sıra ekspertlərin fikrincə, İrəvan kollektiv Qərb və ya ən azı Vaşinqton üçün cəlbədiciliyini itirib. Erməni politoloq Artur Xaçikyan belə pessimist nəticələrə gəlib və qeyd edib ki, Aİ İttifaqı daxil olmağa can atan Ermənistanın baş nazirinin 9 May bayramında iştirak etmək üçün Moskvaya getdiyini vurğulayır.

Erməni politoloqunun fikri erməni mediasının yaydığı məlumatlar fonunda əlavə aktualıq qazanır: Paşinyan Donald Trampı razı salmaq və onu Ermənistanın ABŞ üçün Cənubi Qafqazda mühüm strateji tərəfdaş ola biləcəyinə inandırmaq üçün Amerikanın "Merkuri" PR şirkətini işə cəlb edib.

Xaçikyanın qiymətləndirmələrində çoxlu

erməni diasporunun səslərindən istifadə etmək. Bu diasporlar Qərbin titul şəhərləri adlanan Los-Anceles, Nyu-York, Paris, Berlin, Brüsseldə fəaliyyət göstərirlər. Ona görə də müxtəlif siyasi qüvvələr arasında vaxtaşırı onlara maraq yaranır.

Hazırda Trampın komandası Ermənistanı marağını tamamilə itirib, çünki o, erməni diasporunu Demokratlar Partiyasının maraqları üçün kanal hesab edir. Tramp prinsipaldır və əslində İrəvanı "qara siyahı"ya salıb. Ola bilsin ki, Vaşinqton hansısa formada Ermənistanı dəstək nümayiş etdirməkdə davam edəcək,

nur. Tramp başa düşür ki, İrəvan kommunikasiyaları açıb Bakı ilə bütün məqamlarda sülh sazişinə razılaşa belə, onun ABŞ-a təklif edəcəyi heç nə yoxdur - Ermənistanın nə pulu, nə də resursu var. Azərbaycan isə həm regionda həm də geosiyasi liderliyə malikdir. Deməli, Bakı Tramp üçün daha maraqlı və perspektivlidir.

Odur ki, Paşinyan Moskvaya, erməni inadını Kremlə boyun əydirərək həyatdan şikayət etmək və Rusiyanın dəstəyi ilə danışıqlar aparmaq üçün gedir. "Kin saxlama" və "təvazökarlıqla bağışla" mesajı ilə. Aydındır ki, top artıq Moskvanın meydançasındadır

deyil, "bu günün siyasətçisi"dir və bu, İrəvanın xaoslu davranışını izah edir. Erməni şovinizminin ideoloji doqmalardan başqa dünyaya təklif edəcəyi heç nə olmadığına görə ortalıqda fırlanır. Paşinyan son dərəcə ləng düzələn bu vəziyyətin girovuna çevrilib - Ermənistanı revansizm hələ də güclüdür.

"Moskva çox gözəl başa düşür ki, Brüssel İrəvana ilk növbədə ideoloji səbəblərə görə dəstək verir. Yadda saxlamaq lazımdır ki, Aİ bir çox cəhətdən multikulturalizmin xarici qabığına baxmayaraq, digər xalqları öz sistemə assimilyasiya etməyə çalışan ideoloji birlikdir. Ona görə də Yerevan Ermənistan siyasi sponsorluğundan imtina edən ABŞ-dan fərqli olaraq, Aİ-dən dəstək alacaq.

Paşinyan ancaq Qərbin xoşuna gəlmək istəyini və anti-Rusiya ritorikasını Brüsselin alqışları altında təklif edə bilən siyasətçidir.

panika xarakterli qeydlər var: "Qərbin Ermənistanı heç bir marağı yoxdur, əvəzində Kaja Kallas qaz və neft üçün Azərbaycan prezidentinin əlini öpmək üçün Azərbaycana gedib".

Doğrudanmı İrəvan ABŞ və Aİ üçün strateji əhəmiyyətini itirib? Əcnəbi politoloqların bu mövzuda "Caliber" analitik mərkəzinə verdikləri şərhləri oxucularımıza təqdim edirik.

Cənubi Qafqaz üzrə rusiyalı ekspert Aleksandr Ryabtsovun fikrincə, Paşinyanın manevrlərində təəcüblü heç nə yoxdur, çünki "Moskva İrəvana xəbərdarlıq edib".

"Son bir il ərzində Moskvadan İrəvanın Qərbi razı salmaq cəhdlərini dayandırması ilə bağlı çoxlu bəyanatlar səslənib. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi və siyasətçilər Vaşinqton və Aİ-nin Ermənistanı marağının sırf "mövsümi" olduğunu defələrlə dostcasına xatırladıblar. Və sonra Ermənistan bir müddət Qərbin dəstəyini itirəcək- bəlkə də uzun müddət- hətta Ermənistanı çox sevməyən Fransa prezidenti Makronun da.

Qərb Ermənistanla sırf istehlakçı nöqtəyi-nəzərdən maraqlıdır - burada biz iki məqsəd müəyyən edə bilərik: Ermənistanı Rusiyaya qarşı qoymaq, həmçinin xaricdəki

lakin bu, yalnız ictimaiyyət üçün şou olacaq. Reallıqda İrəvanın "Amerika kursu" tamamilə uğursuz oldu.

Bu, həm də Ermənistanla münasibətlərdən iqtisadi faydanın olmaması ilə izah olu-

və bu, İrəvanı may şənliklərində ictimaiyyəti əyləndirmək üçün qane edə bilər", - A.Ryabtsov hesab edir.

Qırğızıstanlı politoloq Umar Mutaliyev hesab edir ki, Paşinyan strategiya siyasətçi-

Lakin onun siyasi alətlər dəsti burada sona çatır. Paris İrəvanı silahla təmin edib, lakin Makronun ermənipərəst fəaliyyəti artıq səngiməkdədir- Fransanın gündəmində yeni maraqlar var.

İndi də qərbyönlü Paşinyan Moskvaya Rusiya silahlarını tərifləmək üçün gedir. Paradoks deyilmi? İrəvan, Paşinyanın bütün məhərrətli qulluqçuluğuna baxmayaraq, həm ölkə daxilində, həm də ideoloji məkanda revansist ordudan xilas olana qədər uğursuzluğa məhkumdur. Bu ordu Paşinyanı Azərbaycanla anlaşıbilməyəcək şəkildə oynamağa davam etməyə məcbur edir.

Nə qədər ki, Paşinyan Ermənistanı Azərbaycan və Türkiyə ilə əməkdaşlıq yoluna çıxarıb, İrəvan elitasının bütün zəhərli siyasətini sıfıra endirməyəcək, nəticə eyni olacaq. Ümid etmək istərdim ki, o, indiki siyasətin son dərəcə uğursuz alət olduğunu başa düşmək üçün kifayət qədər ağıl və iradəyə malikdir. Azərbaycan və Türkiyə ilə əməkdaşlıq etmədən Paşinyan gah Moskvanı, gah da Brüsseli sevindirmək üçün rəqs etməyə məhkumdur",- deyir Ü.Mütəliyev yekunlaşdırıb.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

İnsan alveri müasir köləliyin bir forması, öz mənfəəti naminə pul qazanmaq üçün başqasını istismar edən şəxsin törətdiyi cinayətdir. İnsan alverçiləri fiziki və ya psixoloji zorakılıqdan istifadə edərək qurbanın azadlığını məhdudlaşdırırlar. Onlar, həmçinin qurbanlarını iqtisadi cəhətdən asılı saxlaya bilirlər, yaxud sadəcə onların həssas vəziyyətindən istifadə edə bilirlər. İnsan alverçiləri təbəşinə və ya cinayət şəbəkəsinin bir hissəsi kimi fəaliyyət göstərə bilirlər. İstənilən fərd insan alverinə məruz qala bilər: kişilər, qadınlar, böyüklər və ya uşaqlar.

İnsan alverinin qurbanları müxtəlif formalarda istismar edilə bilirlər. Cinsi zorakılıq da onlardan biridir. Cinsi zorakılığın qurbanları pul qazanmaq üçün cinsi xidmətlər göstərməyə məcbur edilir. Sui-istifadə edən şəxs qurbanlarını mal, pul və ya daha yaxşı həyat vədləri ilə məcbur edə, manipulyasiya edə və ya inandırma bilər. Bu, təkcə fahişəlikdə deyil, həm də porno sənayesində istifadə edilir, eləcə də bəzi hallarda xüsusi qonaqların müşayiətində və ya söhbət xidmətlərində istifadə edilən istismar növüdür.

İnsan alverçilərinin qurbanına çevrilən bəzi adamlar diləndirilməyə məcbur edilir. Qurbanlar adətən uşaqlardan seçilir. Diləndirilən uşaqlar daimi nəzarət və təzyiq altında olur, kifayət qədər pul toplamadıqları təqdirdə zorakılığa məruz qalırlar. Əməyin istismar edilməsi məqsədi ilə insan alveri qurbanına çevrilən adamların sayı da çoxdur. Qurbanlar qeyri-insani şəraitdə işləməyə məcbur edirlər, uzun iş saati, pis iş şəraiti, az və ya heç bir ödənişin olmamasından əziyyət çəkirlər. Onlar tez-tez cəmiyyətdən təcrid olunurlar və yaxud yemək, sığınacaq, səhiyyə xidmətlərinə çıxış əldə edə bilmirlər, sosial əlaqələr üçün işəgötürənlərindən asılı olurlar. Əmək istismarı qurbanları demək olar ki, bütün sektorlarda (restoran, kənd təsərrüfatı, tikinti və bir çox başqa sahələrdə) var.

İnsan alverinin ən çox zərər çəkən qisim orqanları üçün oğurlanan, qaçırılan insanlardır. Qurbanlar bədən üzvlərinə və orqanlarına görə zorakılığa məruz qalırlar. Onların sağlamlığına zərər vuran, sui-istifadə edənlər qurbanlarını aldadıb iş adı ilə dəvət edir, tələyə saldıqdan sonra ya az miqdarda pul müqabilində orqanlarını "satmağa" məcbur edirlər, ya da özünün razılığı olmadan orqanı oğurlanı və böyük gəlirlər üçün yenidən satılır.

Bəzən insan alveri qurbanları cinayət törətməyə təhrik edirlər – oğurluq, qaçaqmalçılıq, zərərli maddələrin satışı və tedarüf kimi qnunsuz əməllərə alət edirlər. Bu cür insan alveri qurbanları öz iradələrinə zidd olaraq başqasının xeyrinə cinayət törətməyə məcbur edirlər. Sui-istifadə edən şəxs zorakılıqdan, aldatmadan, narkotikdən və ya borcdan istifadə edərək qurbanlarının üzərində nəzarəti ələ keçirir və onları qanunsuz hərəkətlər etməyə məcbur edir. Belə hallar, adətən, yeniyetmələrlə baş verir.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Narkotiklər və Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsinin (UNODC) ötən ilin sonunda yayımladığı "2024-Global İnsan Alveri Hesabatı"na əsasən yoxsulluq, münafişə və iqlim dəyişikliyi hər il daha çox insanı istismara məruz qoyur. Uşaq

alveri, məcburi əmək və cinayətkarlıq insan alverini bütün dünyada artırmaqdadır. Hesabatda qurbanların müəyyən edilməsi, qorunması və şəraitinin yaxşılaşdırılması və insan alverinin bütün formalarına qarşı müdaxilə ilə bağlı hökumətlərə tövsiyələr verilmişdi.

156 ölkənin məlumatları əsasında

edilir. Uşaq alveri yüksək gəlirli ölkələrdə də artmaqdadır, bu ölkələrdə tez-tez cinsi istismar məqsədilə alver edilən qızlarla bağlı hallar aşkarlanır.

Hesabatda qeyd olunub ki, dünya üzrə müəyyən edilmiş qurbanların əksəriyyətini qadınlar və qızlar təşkil etməkdə davam edir və

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığın artırılması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

faizi uşaqlardır və uşaq qurbanlarının sayı durmadan artmaqdadır. Qadınlar və qızlar cinsi istismar və gender əsaslı zorakılıq riski ilə daha çox üzləşirlər.

Azərbaycan Respublikasının "İnsan alverinə qarşı mübarizə haq-

təbliğat işinin təşkil edilməsi, onların insan alveri qurbanlarını gözləyən təhlükə, dövlət tərəfindən təmin edilən müdafiə tədbirləri, insan alverinə qarşı dövlət tərəfindən həyata keçirilən inzibati, cinayət-hüquqi və digər tədbirlər barədə məlumatlandırılması, uşaqların baxımsızlığına və kimsəsizliyinə şərait yaradan səbəb və halların aşkar edilməsinə və aradan qaldırılmasına yönəldilmiş sosial, hüquqi, pedaqoji və digər tədbirlər sisteminin yaradılması və ondan səmərəli istifadə edilməsi, təhsildən yayınan uşaqların aşkar edilməsi, onların tərbiyə edilməsi və təhsil almaları üçün tədbirlərin görülməsi, təhsil müəssisələri, uşaq evləri,

İnsan satan adamlar: təhlükə artır

da hazırlanan hesabatda qeyd edilir ki, COVID-19 pandemiyası zamanı -2019-2022-ci illər arasında insan alverçilərinin əlinə keçən qurbanların sayı 25 faiz artıb. Eyni dövrdə məcburi əmək üçün insan alverçilərinin əlinə keçən qurbanların sayı da 47 faiz artıb. Bildirilir ki, Afrikanın bir çox yerlərində uşaq alveri, xüsusilə məcburi əmək, cinsi istismar və məcburi dilənçilik böyüklərin insan ticarətinə məruz qalmasından daha tez-tez aşkar edilir.

Hesabatda görə, 2022-ci ildə qurban uşaqların sayı 2019-cu ilə nisbətən 31 faiz artıb, qızlarda bu artım yüzə 38 olaraq təyin olunub. Bildirilib ki, insan alverinin qurbanı olan qızların sayında artım oğlanlara nisbətən daha çox olsa da, bölgələrdə daha çox oğlanlar insan alverinin qurbanı kimi müəyyən

qadın qurbanların əksəriyyəti də cinsi istismar məqsədilə insan alverinin subyektləridir. İnsan alverinin qurbanı olduğu müəyyən edilən oğlanların təxminən 45 faizi məcburi əmək məqsədi ilə cəlb edilib, 47 faizi isə insan alverçiləri tərəfindən başqa məqsədlər üçün, o cümlədən məcburi cinayət və dilənçilik məqsədilə istismar olunmaq üçün oğurlanıb.

BMT-nin Narkotiklər və Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsinin icraçı direktoru Qada Vali qeyd edib ki, münafişələr, iqlimlə bağlı fəlakətlər və global böhranlar bütün dünyada problemləri artırır və insan alverinin müəyyən edilmiş qurbanlarının sayı da paralel olaraq artır. Vali, insan tacirlərinin xüsusilə uşaqları hədəf aldığını ifadə edərək, "biz görürük ki, müəyyən edilən qurbanların 38

qında" 28.06.2005-ci il tarixli, 958-IIQ sayılı Qanununa əsasən insan alverinin profilaktikası müxtəlif dövlət proqramları çərçivəsində xüsusi tədbirlər sistemi əsasında təşkil edilir. İnsan alverinin profilaktikası üzrə tədbirlər sisteminə insan alverinin qarşısının alınması, xüsusilə də gender aspektləri üzrə tədqiqatların aparılması, insan alverinə şərait yaradan sosial problemlərin həllinə yönəldilmiş proqramların hazırlanması və həyata keçirilməsi, qadın və uşaqların hüquqi və sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, insan alverinin potensial qurbanlarının ictimai-faydalı əməyə cəlb edilməsi, onların məşğulluğunun təmin edilməsi, insan alverindən zərər çəkmiş şəxslərin işə götürülməsi üçün sahibkarların həvəsləndirilməsi daxildir.

İnsan alverinin potensial qurbanları arasında maarifləndirmə və

internat məktəbləri və yetkinlik yaşına çatmayanların baxımsızlığının və hüquq pozuntularının profilaktikasını həyata keçirən digər orqan və müəssisələrdə xüsusi proqramların hazırlanması və həyata keçirilməsi, insan alverinə qarşı mübarizəni həyata keçirən orqanların əməkdaşları üçün xüsusi tədris kurslarının təşkil edilməsi də görülmüş işlər çərçivəsindədir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 iyul 2020-ci il tarixli, 2173 sayılı Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasında "Azərbaycan Respublikasında insan alverinə qarşı mübarizəyə dair 2020-2024-cü illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"nda da insan alverinin qarşısının alınması istiqamətində qeyd olunan nüanslar öz əksini tapıb.

Lalə Mehralı

Ailə travmalarımız necə ötürülür və qarşısını necə alaq?

“Hər birimizin həyatında ailəmizdən gələn görünməz izlər var”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında psixoloq, psixoterapevt Orxan Şəfizadə deyib. Onun sözlərinə görə, bunlar bəzən açıq şəkildə hiss etdiyimiz yaralar, bəzən isə davranışlarımızda, qərarlarımızda, hətta qorxularımızda gizlənmiş kölgələrdir: “Ailə travmaları — valideynlərimizin, babalarımızın yaşadıkları və həll etmədən bizə ötürdükleri psixoloji yüklər — nəsildən-nəsilə keçərək davam edə bilər.

Travmaların ötürülməsi sadəcə genetik miras deyil; daha çox emosional və davranış modelləri ilə baş verir. Məsələn, valideynlərində daimi narahatlıq yaşayan bir uşaq, öz həyatında səbəbini anlamadığı bir gərginlik daşıya bilər. Eyni zamanda, ailədə danışılmayan, ört-basdır edilən hadisələr (məsələn, itkilər, zorakılıq, xəyanətlər) övladların psixoloji inkişafında iz buraxa bilər.

Bəs bu zənciri necə qıra bilərik? Birinci addım — fərqiñdərlikdir. Hansı hissələrimizin və ya reaksiyalarımızın bizə aid olmadığını, əslində ailədən miras qaldığını anlamaq çox önəmlidir. Özümüzə suallar verməliyik: “Bu qorxunun kökü hardadır? Bu reaksiyanı öyrəndim, yoxsa özüm

PSIXOLOQ İZAH ETDİ

yaratdım?” İkinci addım — bu travmaları dilə gətirmək, susmamaqdır. Güvəndiyimiz insanlarla paylaşmaq, psixoloqdan dəstək almaq, yazaraq emosiya boşaltmaq bu mərhələdə kömək edə bilər.

Nəhayət, unutmayaq: travmaları dayandırmmaq üçün hər zaman bir nəfərin oynanması kifayətdir. Biz bu yükü dərk edib üzərində işlədiyimiz zaman, gələcək nəsillərin çiyinlərindən bir yük götürmüş oluruq. Ailəmizdən gələn kölgələri sevgi və anlayışla işığa çıxarmaq, yalnız özümüzü deyil, bütöv ailə tariximizi şəfaya qovuşdura bilər.”

Söylü Ağazadə

Bir həftədə 1 400 hektardan çox ərazi minalardan təmizlənib

Azad olunan ərazilərdə aprelin 28-dən mayın 4-nə qədər 19 tank əleyhinə mina, 32 piyada əleyhinə mina, 504 partlamamış hərbi sursat (PHS) aşkarlanıb və zərərsizləşdirilib. Bu barədə Azərbaycan Minatəmizləmə Agentliyinin (ANAMA) azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən humanitar minatəmizləmə əməliyyatları ilə bağlı həftəlik məlumatında deyilir. Məlumatə əsasən, 1416.9 hektar ərazi minalardan təmizlənib.

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Marketlərdə satılan qiymə niyə ətdən ucuzdur?

“Farş dediyimiz məhsul çəkilməş ət deməkdir. Amma məsələ burasındadır ki, ət diri halda, yəni tikə şəklində deyilsə, bu ət çəkilirsə və proses zamanı ucuzlaşsarsa, deməli, onun tərkibinə ucuz qiymətli hansısa material əlavə edilir. Bu, adətən malın ayrı-ayrılıqda satılma-yan hissələri olur. Məsələn, malın baş əti.

100 kiloqramlıq dananın başından təxminən 10 kilo ət çıxarmaq olur. Amma bu ət bir qədər fərqli dadır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında iqtisadçı ekspert Akif Nəsirli deyib.

Akif Nəsirli sözlərinə belə davam edib: “Üstəlik, inəyin daxili orqanları müəyyən hissəsini yuyulub təmizləndikdən sonra farş kimi istifadə olunur. Digər ucuz doldurucu materiallar da əlavə edilir və bu şəkildə satışa çıxarılır. Əslində, mən deyirdim ki, bu cür farşlar yeni, heyvanın çıxıntısından satılma-yan hissələrindən hazırlandığına görə tamamilə təhlükəli və yarasız deyil. Amma hər halda, bu sırf ət farşı deyil. Mən iddia etmirəm ki, farş zərərli deyil və ya ondan zəhərlənmə baş verə bilər. Yeni, mal ətidir onun qarın əti də, baş əti də zərərli deyil. Yeni bu hissələr insana mənfi təsir göstərmir. Sadəcə olaraq, ucuz hissələrdən hazırlanır və buna görə də nisbətən aşağı qiymətə satılır. Əslində, onun tərkibi haqqında alıcılara məlumat verilməlidir. Çünki bu, adi tikə ət deyil məsələn, baş ətidir.

Adətən insanlar qoyun əti əvəzinə mal əti alırlar, çünki qoyun ətinin təzyiqə təsiri olur. İndi isə əgər şəxs gedib farş alırsa, onun içində baş əti, qarın əti varsa, bu, əlbəttə, qoyun ətinə nisbətən daha sürətlə təzyiqi artırır. Ona görə də vətəndaşlar farşın tərkibi ilə mütləq maraqlanmalıdırlar”.

Ayşən Vəli

EKSPERT DANIŞDI

**Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev**

Ünvanımız:
**Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.**

Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 3000